



**MALMÖ HÖGSKOLA**  
FAKULTETEN FÖR  
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

# **UNDER YTAN**

EN STUDIE OM TRANSPERSONER MED  
ERFARENHETER AV SEXARBETE

HANNA BYSTRÖM

# UNDER YTAN

## EN STUDIE OM TRANSPERSONER MED ERFARENHETER AV SEXARBETE

Hanna Byström

### ABSTRACT

B, Hanna. Under ytan. En studie om transpersoner med erfarenheter av sexarbete. *Examensarbete i Sexologi 30 hp*, Malmö Högskola: Fakulteten för Hälsa och samhälle, Institutionen för socialt arbete, 2015.

Uppsatsens fokus ligger inte på att definiera eller värdera sexarbete, utan snarare på att utforska mångfalden och komplexiteten i transpersoners erfarenheter av att sälja sexuella tjänster. Hur upplever och beskriver transpersoner med erfarenheter av sex mot ersättning sin situation i Sverige och hur möjliggörs/begränsas deras berättelser av dominerande diskurser kring sexarbete?

Studien är baserad på intervjuer med sex transpersoner som på olika sätt har erfarenheter av sexarbete och en genealogisk metod har använts. Den handlar inte om att söka efter *en* sanning om sexarbetets verklighet och vara, utan att genom intervjupersonernas berättelser undersöka hur de skapar mening i sina erfarenheter av sexarbete och hur diskurser möjliggörs, samspelar och producerar nya sanningar.

Forskningen kring transpersoner med erfarenheter av sexarbete i en svensk kontext är väldigt begränsad och det är som att sexarbetsdiskursen är förbehållen framför allt ciskvinnor och binära konstruktioner om antingen makt eller maktlöshet, frivillighet eller tvång osv. Respondenternas narrativ innehöll berättelser om *både* makt och motstånd, erfarenheter av både utsatthet och agentskap och både fördelar och nackdelar med sexarbetet. I berättelserna framkom att det tycks finnas en ständigt närvarande dominerande historia att förhålla sig till och utgå ifrån. Det kan på ett sätt vara begränsande, men möjliggörandet ligger i hur intervjupersonerna etablerar nya sanningar och diskurser genom att utmana och göra om dessa berättelser med sig själva som huvudpersoner. Genom att aktivt ta beslutet att börja och fortsätta sälja sexuella tjänster konstruerar de genom narrativen mening i sina erfarenheter och skapar nya berättelser om transpersoner i sexarbete.

Nyckelord: sexarbete, transpersoner, genealogi, narrativ, makt, agentskap, diskurs

# **BENEATH THE SURFACE**

## **A STUDY ABOUT TRANSGENDER SEX WORKERS**

Hanna Byström

### **ABSTRACT**

B, Hanna. *Beneath the surface. A study about transgender sex workers Degree project in Sexology, 30 Credits*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social Work, 2015.

This study is not primarily about defining sex work, but rather to explore the multiplicity and complexity of transgenderists' sex work experience. How do transgender sex workers describe their situation in Sweden, and how are their narratives and experiences enabled/constrained by dominant discourses on sex work?

This master's thesis constitutes interviews with six transgender sex workers and used genealogy as a method to analyse the narratives. It is not about recognizing *one* truth about sex work, but rather to explore how the participants through their narratives construct their identities and make sense of their experiences of sex work.

Prior research concerning transgender sex workers has, in a Swedish context, been limited and the discourse about sex work seems to be reserved especially ciswomen containing binary constructions of either power or resistance, agency or structure. The participants narratives were stories of both power and resistance, experiences of both coercion and free will and of both pros and cons of sex work. Their stories contained complex, contradictive and multiple meanings of sex work but were all expressed in relation to dominant discourses on sex work. Their narratives are enabled by challenging and retelling dominant stories of sex work and in that sense constructing new truths and discourses with themselves as central characters

Keywords: sex work, transgender, genealogy, narrative, agency, discourse, power

# Tack

... till framför allt er respondenter som delade era berättelser med mig!

Suzann Larsdotter för att du bidragit med din gedigna kunskap och hjälpt mig hitta relevant information. Tack också till RFSL:s lokalföreningar och de kontakter som skickat ut information om studien och hjälpt mig hitta respondenter.

Till Lotta Holmström och Lars Plantin för ert engagemang och er kunskap som varit till stor hjälp under arbetets gång. Tack också ni fina kurskamrater som stöttat och gett positiva och relevanta kommentarer.

Till nära och kära som läst uppsatsen i alla dess skick och kommit med värdefull feedback.

Slutligen ett extra stort tack till min handledare Mariah Larsson som i professionell och positiv anda gett mig konstruktiv kritik och peppat mig ända in i slutet.

Göteborg den 4 januari 2015

# INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<b>1. INLEDNING</b> .....	<b>6</b>
1.1 Problemformulering .....	7
1.2 Syfte och frågeställningar .....	7
1.3 Förförståelse .....	8
1.4 Disposition .....	8
1.5 Bakgrund .....	9
<i>Sexköpslagen</i> .....	9
<i>Att sälja sexuella tjänster</i> .....	9
<i>Paraplybegreppet trans</i> .....	10
<i>Transition</i> .....	11
<b>2. TIDIGARE FORSKNING</b> .....	<b>12</b>
2.1 Transpersoners hälsa .....	12
<i>Komma ut-processen</i> .....	13
<i>Behov av stöd</i> .....	14
2.2 Sexarbete .....	14
<i>Sexarbete och transidentiteten som riskfaktorer</i> .....	16
<b>3. METOD</b> .....	<b>17</b>
3.1 Genealogi .....	17
3.2 Intervjuer .....	19
3.3 Urval och genomförande .....	20
3.4 Avgränsning .....	21
3.5 Analysförfarande.....	21
3.6 Etiska överväganden .....	22
3.7 Metoddiskussion .....	22
<b>4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER</b> .....	<b>23</b>
4.1 Socialkonstruktivism.....	23
4.2 Sexualitet.....	24
<i>Kön eller genus?</i> .....	26
4.3 Ett queerteoretiskt perspektiv .....	26
4.4 Identitet, praktik och begär .....	28
<b>5. RESULTAT OCH ANALYS</b> .....	<b>29</b>
5.1 Att vara transperson .....	29
<i>Familj</i> .....	33
<i>Diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck</i> .....	35
5.2 Att ha erfarenheter av sexarbete.....	36
<i>Ingångar till sexarbete</i> .....	38
<i>Säkrare sex</i> .....	41
<i>Mångsidiga erfarenheter</i> .....	42
<i>Utgångar ur sexarbete</i> .....	44
<b>6. SAMMANFATTANDE DISKUSSION</b> .....	<b>45</b>
6.1 Att vara transperson .....	45
6.2 Att ha erfarenheter av sexarbete.....	46
6.1 Avslutande reflektioner och framtida forskning .....	49
<b>REFERENSER</b> .....	<b>50</b>
<b>BILAGA 1</b> .....	<b>53</b>
<b>BILAGA 2</b> .....	<b>54</b>
<b>BILAGA 3</b> .....	<b>55</b>

# 1. INLEDNING

*Hej alla! Jag kommer skriva anonymt denna vecka om ett ganska känsligt ämne: Prostitution. Jag svarar gärna på frågor under veckan efter förfrågan. Visste ni att transpersoner är överrepresenterade bland prostituerade? Samtidigt är vi den grupp som det aldrig någonsin talas om. Fokus är alltid på ciskvinnor. Det finns massor av olika orsaker bakom varför en säljer sex. Ekonomi, missbruk eller sexuella övergrepp brukar vara det som anses vanligast. För mig var orsakerna inget av dessa. Jag kommer under veckan dela med mig om hur det kom sig att jag började, hur det fungerade för mig och min syn på prostitution. Jag talar givetvis inte för någon annan än mig själv i detta, men min upplevelse är att det finns fler transpersoner med liknande berättelser. (...) När det kommer till sexköp talas det nämligen nästan uteslutande OM sexsäljare, men så gott som aldrig MED oss. (@transiarkatet, 2014-09-29)*

@transiarkatet är en Instagram-användare där olika personer får ta över kontot en vecka och uttrycka åsikter, känslor och olika sidor av att vara transidentifierad. Personen i citatet ovan sätter ord på något vi idag tycks ha bristfällig kunskap om; nämligen transpersoner med erfarenheter av att sälja sexuella tjänster. Vad vet vi om sexarbetande transpersoner i en svensk kontext? Hur ser deras erfarenheter ut? Av vilka anledningar och orsaker säljer de sex? Hur påverkar transidentiteten deras upplevelser av sexarbete?

Det finns relativt lite skrivet om gruppen transpersoner med erfarenheter av sexarbete med tanke på att den senaste tidens forskning tyder på en överrepresentation av unga hbt-personer i sexarbete jämfört med resten av befolkningen (Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009). RFSL-rapporten "Osynliga, synliga aktörer" (Larsdotter, Jonsson & Gäredal, 2011) skriver också att tidigare studier och offentliga utredningar om sexarbete, prostitution och trafficking osynliggjort hbt-personer. Osynliggörandet handlar dels om ett stort fokus på cispersoner (personer vars juridiska och biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck är linjärt), dels om att tidigare undersökningar inte tillfrågat sexarbetare om självupplevd könsidentitet eller deras sexuella identitet utan antagit hetero- och homosexualitet baserat på vem de sålt till. Mycket tidigare forskning behandlar även sexarbetsdiskursen utifrån flera binära motsatspar som makt/maktlöshet, frivillighet/tvång, lycklig/olycklig och aktör/struktur, vilket

ytterligare kan osynliggöra inte bara personen som säljer sex utan också sexarbetets mångfald och komplexitet (Hulusjö, 2013).

Som personen i citatet ovan säger så är hens orsaker till sexarbete inte de som vanligtvis tillskrivs gruppen och hen uttrycker också en viss osynlighet i frågan. Det verkar alltså finnas aspekter av sexarbete som vi inte känner till så väl, och heller inte har efterfrågat i de flertal studier som finns om transpersoner respektive sexarbete. Vad som är jämförelsevis utforskat i en svensk kontext är just kombinationen av att vara transperson och ha erfarenheter av att sälja sexuella tjänster. Det är det jag vill undersöka i den här studien.

### **1.1 Problemformulering**

De studier som gjorts för att uppmärksamma hbt-personer i sexarbete har generellt handlat om hela gruppen som sådan. Den här uppsatsens fokus kommer därför att ligga på att lyssna på och tala med enbart transpersoner om deras erfarenheter av att sälja sex. Jag är inte ute efter att definiera eller värdera sexarbete. Snarare vill jag genom respondenternas berättelser, deras narrativ, undersöka hur de skapar mening i sina erfarenheter, och hur dessa berättelser möjliggörs och begränsas av dominerande diskurser om sexarbete.

### **1.2 Syfte och frågeställningar**

Målet med studien är inte att fokusera på själva sexarbetsdiskursen eller på binära konstruktioner av aktörskap och agentskap, utan jag vill utforska mångfalden och komplexiteten i transpersoners erfarenheter av att sälja sexuella tjänster. Ett andra syfte är att undersöka hur deras narrativ påverkas av dominerande diskurser om sexarbete.

*- Hur upplever och beskriver transpersoner med erfarenheter av sexarbete sin situation i Sverige?*

*- Hur möjliggörs/begränsas deras berättelser av dominerande diskurser om sexarbete?*

### **1.3 Förförståelse**

En forskares position omges alltid av subjektiva referensramar eller ett så kallat förförståelsebagage som innehåller erfarenheter, hypoteser, yrkesmässiga perspektiv och en teoretisk tolkningsram från vilken vi utgår i början av en studie (Malterud, 2014). I egenskap av att arbeta som kurator och sexualupplysare är jag medveten om en viss utsatthet i hbt-gruppen i form av diskriminering och ett sämre allmänt hälsotillstånd i jämförelse med resten av befolkningen. Efter att ha läst tidigare internationell forskning uppmärksammade jag ytterligare en utsatthet gällande sexarbete, drog- och alkoholmissbruk och HIV kopplat till transpersoner, som jag trodde att jag skulle finna även hos mina respondenter. Den bilden har jag dock inte kvar efter att ha gjort intervjuerna. Jag har inte fått lyssna till berättelser som på samma sätt uttrycker den typen av utsatthet, varken gällande transidentiteten eller sexarbetet. I största möjliga mån har jag försökt reflektera över vilken typ av förförståelse och baggage jag har med mig vidare in i projektet.

### **1.4 Disposition**

Uppsatsen är uppdelad i sex olika delar. Del 1 är en inledning till uppsatsens ämne; transpersoner med erfarenheter av sexarbete. Kapitlet tar upp bakgrunden kring sexarbete och transidentiteten och jag kommer också att presentera några väsentliga begrepp som är bra att ha med sig i läsningen. Del 2 behandlar tidigare forskning gjord på området och är i sig uppdelad i två större delar; transpersoners hälsa och sexarbete. I del 3 presenterar jag och diskuterar mitt val av genealogi som metod och tillvägagångssätt. Kapitlet avslutas med en reflektion kring etiska överväganden och en metoddiskussion. Del 4 handlar om de teoretiska utgångspunkter jag anser vara viktiga att ha med sig för en bättre förståelse av uppsatsen. Jag börjar i det stora socialkonstruktivistiska perspektivet för att sedan smalna ner det till teorier kring sexualiteten och dess olika delar och avslutar med en queerteoretisk ansats. I del 5 presenterar jag respondenterna och deras narrativ. Kapitlet är uppsatsens empiriska del där berättelserna från intervjupersonerna vävs in i en större analys. Till sist kommer del 6 med en sammanfattande diskussion, reflektioner kring uppsatsen och framtida forskning.

## 1.5 Bakgrund

För en bättre förståelse av uppsatsen presenteras här en kort bakgrund kring de två huvudteman studien behandlar; sexarbete och att vara transperson. Jag kommer också att förklara några väsentliga begrepp som är bra att ha med sig i läsningen.

### *Sexköpslagen*

I Sverige har det varit förbjudet att betala för tillfälliga sexuella förbindelser sedan 1999. Sexköpslagen är det informella namn som används för Brottsbalkens 6 kap 11 § som förbjuder köp av sexuell tjänst. Det är däremot inte straffbart att sälja sexuella tjänster. Vad sexuella förbindelser innebär är i första hand samlag, men kan även omfatta annan typ av sexuellt umgänge. Straffet är böter eller fängelse i max ett år ([www.regeringen.se](http://www.regeringen.se)).

### *Att sälja sexuella tjänster*

Prostitution förknippas vanligtvis med sex mot (ekonomisk) ersättning och är för många liktydigt med kvinnor som säljer sex till män. Sexarbete däremot kan tolkas i en bredare mening att inkludera inte bara det som benämns prostitution utan också sexuella tjänster på nätet, över telefon, massage, eskorttjänster, stripp, porrstjärnor etc. och synliggöra fler aktörer i en sexsäljande verksamhet. Sexarbete kan definieras som allt mellan ett arbete till en form av patriarkalt våld. Jag kommer att använda mig av begreppet sexarbete eller sex mot ersättning då ersättningen inte nödvändigtvis består av pengar – den kan också vara konsumtionsvaror, lyxartiklar, rusmedel, mat, boende eller tillbehör till mobiltelefonin (Crooks & Bauer, 2011; Larsdotter et al., 2011). Jag har även valt termen sexarbete för att undvika den stigmatisering som kan medfölja ord som prostituerad/hora och betona att sälja sexuella tjänster är något man gör – inte något man är.

Människorna som arbetar med sexarbete är inte den homogena grupp som samhällets stereotyp oftast låter påskina. Andra grupper som utför olika typer av tjänster mot ersättning anses aldrig besitta en rad gemensamma egenskaper, där skiljer man nästan alltid på vad man gör och vad man är.  
([www.rosealliance.se](http://www.rosealliance.se))

Det kan vara svårt att avgöra vad som definieras som sexuella tjänster och vad som inte gör det. En handling som uppfattas som sexuell av en person behöver inte nödvändigtvis betraktas som sexuell av någon annan. Är det upp till den som ger ersättning att definiera, eller den som säljer?

I den här studien läggs inte någon större vikt vid vad som uppfattas som sexuella tjänster och inte. Fokus ligger snarare på att intervjupersonerna själva identifierar sig som transpersoner med erfarenhet av sexarbete.

### *Paraplybegreppet trans*

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) beskriver ordet transperson som ett paraplybegrepp, som framför allt är en inkluderande term gällande sexualpolitiska frågor. Med termen menas oftast personer som med könsuttryck och/eller könsidentiteter avviker från rådande könsnorm. Transpersoner, som är synonymt med engelskans transgender, använder inte alltid själva det begreppet, utan definierar sig utifrån en mängd identiteter och kombinationer i transspektrat. Transpersoner och transsexuella är homo-, bi- och heterosexuella, queera eller inte sexuella alls på samma sätt som cispersoner ([www.rfsl.se](http://www.rfsl.se)).

Idag pratas det också om flera olika kön; ett biologiskt, ett mentalt, ett juridiskt och ett socialt. Det biologiska har med inre och yttre könskaraktäristiska att göra, exempelvis genitalier, hormoner och kromosomer, varav den fysiska kroppen blir avgörande. Det mentala könet är den självupplevda könsidentiteten som inte på något självklart sätt är sammankopplat med det biologiska könet. Det juridiska könet är det kön man tilldelas vid födseln och som sedan följer med i folkbokföring, pass, id-kort osv. och det finns i Sverige idag bara två juridiska kön – antingen man eller kvinna. Till sist är det sociala könet det som beskrivs som könsuttryck eller genus, d.v.s. hur vi socialt skapar könsuttryck som kategoriseras som manligt eller kvinnligt ([www.fpes.se](http://www.fpes.se); [www.rfsl.se](http://www.rfsl.se)).

Ett vanligt sätt att klargöra både vilket biologiskt kön personen har/hade, och vilket kön personen anser sig ha är att använda sig av begreppen FtM och MtF. De står för female-to-male, respektive male-to-female men säger i övrigt ingenting om ifall att eller var personen befinner sig i en könskorrigering process ([www.rfsl.se](http://www.rfsl.se)). Det finns inget givet begrepp eller pronomen för

transpersoner, utan det handlar snarare om ett spektrum av olika identiteter. De två kommande citaten från Instagram-användaren @transiarkatet belyser transidentiteternas mångfald.

*För mig betyder demiguy att jag ibland identifierar mig delvis som kille. Jag har dock en väldigt flytande könsidentitet så det är väldigt varierande "hur mycket" kille jag är. När jag kom ut som icke-binär transperson sa jag oftast att jag var intergender, men på många sätt kändes det inte som rätt definition på min könsidentitet. [...] Det finns oändligt med kön och icke-kön och alla begrepp har olika betydelse för varje individ. (@transiarkatet, 2014-11-25)*

*[...] Varje gång jag ombeds omfamna kvinna är det ett osynliggörande av mig. Varje (egentligen) skrattretande argument att jag som AFAB (Assigned Female At Birth, min anm.) och superfemme inte kan använda mig av pronomet hen eller få plats under transparaplyet är ett osynliggörande som får (och framförallt har fått) mig att självtvivla. Varje gång det här händer är det ett övertramp utan dess like. (@transiarkatet, 2014-11-22)*

I den här uppsatsen kommer främst termen transperson att användas, då det är ett relativt brett och inkluderande begrepp och för att samtliga respondenter självidentifierade sig som det.

### *Transition*

Sverige var 1972 först i världen med att erbjuda transpersoner en möjlighet att korrigera sitt biologiska kön. I samband med *Lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall* blev det även möjligt för transsexuella att få kostnadsfri behandling med könshormoner och kirurgiska ingrepp. För att kunna genomgå en könskorrigering måste personen först göra en könsutredning där diagnosen transsexuell fastställs eller inte. Processen tar i genomsnitt minst två år och efter utredningen kan personen ansöka om ändrad könstillhörighet hos Socialstyrelsens Rättsliga Råd. Att byta, ändra eller lägga till förnamn kräver ingen utredning utan anmäls till Skatteverket. För att genomgå en könskorrigering måste personen vara över 18 år, men utredning och vissa hormonbehandlingar kan påbörjas tidigare ([www.transfomerung.se](http://www.transfomerung.se)). Enligt en artikel publicerad i maj 2014 var det fram till år 2010 767 personer i Sverige som ansökt om könskorrigering operationer och byte av juridiskt kön (Dhejne, Öberg, Arver & Landén, 2014).

## **2. TIDIGARE FORSKNING**

I det här kapitlet kommer tidigare forskning om transpersoner och sexarbete att presenteras. En första del behandlar transpersoners hälsa och stöd från omgivningen. Den andra delen tar upp den senaste tidens både nationella och internationella forskning kring sexarbete kopplat till transidentiteten och eventuella riskfaktorer relaterade till gruppen.

### **2.1 Transpersoners hälsa**

I Ungdomsstyrelsens rapport ”Hon, hen, han” (2010) blir det tydligt att hbt-personer generellt, och transpersoner i synnerhet har en sämre hälsa i jämförelse med befolkningen i helhet. Detta innebär ett betydligt sämre allmänt hälsotillstånd och psykiskt välbefinnande, fler drabbade av långvarig sjukdom, depression, oro och ångest, och framför allt en väldigt stor andel som någon gång försökt ta sitt liv – 27% av transpersoner att jämföra med 3-8% bland resten av befolkningen (Roth et al., 2006). Samma tendenser finns att hitta i internationell forskning där flera studier visar på en avsevärt mycket sämre hälsa, högre andel deprimerade, och många transpersoner som uttryckte oro och ångest i jämförelse med resten av befolkningen (Bockting et al., 2005; Budge et al., 2013; Herbst et al., 2008; Hoffman, 2014; Stieglitz, 2010). Det framgår även av flera studier att inte kunna/få/våga ha intima förhållanden med den person som önskas kan få konsekvenser i framtida relationer, både för personen i sig och för partnern. Forskning har visat att en vanlig orsak till självmordsförsök bland hbt-personer var relationsproblem (Savin-Williams, 2005).

Transpersoner är i högre grad än icke-transpersoner också utsatta för våld och hot om våld, kränkande behandling, hatbrott, diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och uppvisade ett lägre förtroende för samhällsinstitutioner än resten av befolkningen (RFSL, 2013). Diskriminering på arbetsmarknaden har varit ett aktuellt ämne under hösten 2014 och uppmärksammades i Sveriges Radio bland annat med två program (Kaliber i P1 2014-11-02 och P3 Nyheter 2014-11-03) om transpersoner som på grund av deras transidentitet nekades inträde på Polishögskolan respektive fick jobbansökningar

avslagna. RFSL:s ordförande Ulrika Westerlund menar att diskriminering på grund av transidentiteten inte är ovanlig på arbetsmarknaden, men att eftersom diskrimineringsombudsmannen (DO) inte har tagit upp ett enda fall av detta är förtroendet för diskrimineringslagstiftningen väldigt låg hos transpersoner (P3 Nyheter, 2014-11-03). Transpersoner omfattas av anti-diskrimineringslagen men däremot inte av den så kallade hetslagstiftningen eftersom den baseras på sexuell läggning och inte könsöverskridande identitet eller uttryck. Det är alltså fortfarande tillåtet att hetsa mot transpersoner men inte exempelvis homosexuella (Larsdotter et al., 2011; Statens Folkhälsoinstitut, 2005).

Även den sexuella hälsan är av betydelse för ett allmänt välmående, då sexualiteten inte bara är en del av ett generellt välbefinnande utan också kan vara källan till det, exempelvis genom frisättandet av välbehagshormoner som är en del av den sexuella responsen (Elmerstig, 2012). WHO (World Health Organisation) har en s.k. ”working definition” av sexuell hälsa, som inte är organisationens officiella hållning, utan ska bidra till ökad förståelse för området sexuell hälsa. Det är en definition som säger att sexuell hälsa inte bara är ett tillstånd av fysiologiskt, emotionellt, psykiskt och socialt välmående utan också innebär en sexualitet fri från våld, diskriminering och tvång (WHO, 2006). Sexuella rättigheter ingår inte i dagsläget i FN:s mänskliga rättigheter men anknyter till dessa på flera punkter som exempelvis rätt till information och hälsa.

För transpersoner, som har en sämre allmän hälsa än genomsnittet, blir därför också den sexuella hälsan en faktor att ta hänsyn till.

### *Komma ut-processen*

En del av att vara transperson har för många inneburit att berätta för andra, att komma ut. Den processen förknippas allt som oftast med att homo- och bisexuella personer berättar för andra om sin sexuella identitet. Men Gagné, Tewksbury och McGaughey menar att det är en betydligt bredare och mer komplex utveckling där personer erkänner och accepterar sina sexuella preferenser, adopterar en sexuell identitet och informerar andra om sexuell orientering (2004). Eftersom transpersoner skapar, ifrågasätter, alternerar och reproducerar kön, genus och sexuell identitet skriver de att

whereas lesbians, gay men, and bisexuals are able to carefully control information dissemination, transgenderists must manage both their actual and virtual social identities on three dimensions (Gagné et al., 2004:232).

Författarna menar att komma ut-processen för transpersoner kan komma att handla inte *bara* om sexuell identitet, utan också om ett annat kön och genus. De skriver att även om transsexualism framför allt handlar om kön och genus, kan transpersoner som genomgår en könskorrigering behöva ompröva sina sexuella preferenser och begär och på så sätt komma ut inför sig själva. De beskriver därmed två komma ut-processer - en för sig själv och en för andra (Gagné et al., 2004). Darj och Nathorst-Böös (2010) beskriver ytterligare en dimension av komma ut-processen för transpersoner, nämligen att den för vissa aldrig tar slut. Intervjupersonerna i deras rapport vittnar om hur de i kontakten med omgivningen ständigt måste komma ut och bevisa att de är den de säger att de är.

### *Behov av stöd*

Det handlar alltså inte bara om att komma ut med ett nytt kön, genus och eventuell ny sexuell identitet, utan dessutom måste vissa kontinuerligt bevisa och bete sig " trovärdigt" i sin nya roll för att omgivningen ska acceptera transidentiteten. Den mest betydelsefulla faktorn för att hantera sin situation, som transperson med erfarenheter av sexarbete, tycks vara stöd från familj och vänner (Bith-Melander et al., 2010; Bockting, 2008; Stieglitz, 2010). I RFSL-rapporten "Osynliga, synliga aktörer" (Larsdotter et al., 2011) uttrycker flera informanter inte bara ett behov av professionellt stöd och emotionellt stöd från närstående, utan också att andra samhällsfunktioner kan spela en viktig roll i att verka för en bättre självkänsla och sexuell hälsa. Kunskap om sex, gratis kondomer, fler drop-in-mottagningar och bättre kunskap om transpersoner nämns som viktiga faktorer. Oavsett relation till familjen berättade majoriteten inte för sina närstående om erfarenheterna av att sälja sex mot ersättning (Larsdotter et al., 2011).

## **2.2 Sexarbete**

Tidigare undersökningar tyder på att hbt-personer i större utsträckning än andra ungdomar tagit emot ersättning för sex (Abelsson & Hulusjö, 2009; Gransell &

Hansen, 2009; Larsdotter et al., 2011). Få svenska studier är gjorda specifikt om transpersoner med erfarenheter av att sälja sexuella tjänster, men de som finns pekar på en omfattning mellan 6,6 % och 17,1 % (Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009). Det som är klart är dock att det är en betydligt större andel transpersoner som har erfarenheter av att ha sex mot ersättning än ungdomar generellt, som enligt Ungdomsstyrelsens studie är ca 1,2 % (2009).

Den svenska forskning som gjorts vad gäller anledningar till att ha sex mot ersättning, och själva debuten in i sexarbete, beskriver flera orsaker. Många ungdomar har uppgett att de blivit kontaktade via internet om förfrågningar om att sälja, eller själva erbjudit sexuella tjänster via Internet. Andra uppger gränsöverskridande och bekräftelse genom sexarbete, att vänner introducerat dem, eller en opportunistisk situation där utgångspunkten inte var att sälja sex, men tillfället var sådant att de blev erbjudna ekonomisk ersättning för sex. Ytterligare teman som återkommer är sexuellt utforskande, sökande efter spänning och i vissa fall tvång. Något som senare forskning visar gällande transkvinnor och sexarbete är att ett feminint yttre kan vara väldigt kostsamt med allt från smink till hormoner och korrigerande kirurgi, och därför uppges också det som anledning till att börja/fortsätta sälja sex (Abelsson & Hulusjö, 2009; Larsdotter et al., 2011; Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009).

Just bekräftelse är något specifikt som både nationell och internationell forskning visar på gällande transpersoner och sexarbete. Flera studier tyder på ett samband mellan bekräftande av (ny?) könsidentitet och säljandet av sexuella tjänster. Sexarbetet får en funktion genom att den självupplevda könsidentiteten blir bejakad och på så sätt kan påverka självkänslan positivt (Bianchi et al., 2013; Garofalo et al., 2006; Bith-Melander et al., 2010; Larsdotter et al., 2011; Nemoto et al., 2004).

En annan återkommande berättelse från personer med erfarenheter av att sälja sexuella tjänster är den komplexa relation av makt, dominans och motstånd som sexarbete kan innehålla. Talet om sexarbete innehåller ofta binära motsats-par som agent/offer, frivillighet/tvång, lycklig/olycklig och makt/maktlöshet som tillsammans konstruerar diskursen och de dominerande berättelserna om sexarbete. Många vittnar om en paradox i sexarbetet; att det samtidigt som det

kan vara en väg tillsjälvständighet och/eller ekonomisk trygghet också kan leda till stigmatisering, diskriminering och en social utsatthet. Genom att börja med sexarbete konstruerades de som ”prostituerade” och med den bilden kom flera dominerande berättelser om hur den personen är och ska vara. De berättar också om hur lagstiftningen som kriminaliserar köpare bidrar till en samhällelig bild av sexarbete som något icke-önskvärt och därmed också de som är involverade i det (Hulusjö, 2013; Larsdotter et al., 2011).

### *Sexarbete och transidentiteten som riskfaktorer*

Mycket av den senaste tidens forskning, framför allt från USA men även andra delar av världen, tyder på en betydligt högre prevalens av HIV bland transkvinnor jämfört med resten av befolkningen. Studierna presenterar resultat av HIV-prevalens med varierande, men alltså höga, siffror mellan 11 % och 32 % bland transkvinnor (Clements-Nolle et al., 2001; Hoffmann, 2014; Operario et al., 2008a; Operario et al., 2008b; Sausa et al., 2007; Wilson et al., 2009).

Tidigare forskning visar på ett samband mellan HIV och sexarbete specifikt för transkvinnor genom de risker det kan medföra att sälja sexuella tjänster och dessutom vara en utsatt grupp i allmänhet. Studierna pekar på en utsatthet gällande transkvinnors ekonomiska situation, brist på familjärt och samhälleligt stöd, hemlöshet, arbetslöshet, diskriminering och en hög grad av drog- och alkoholanvändning. Dessa faktorer utgör i sig riskfaktorer när det kommer till HIV- och STI-smitta i kombination med sexarbete, men gör att transkvinnor som säljer sex som grupp specifikt är en oerhört stor riskgrupp (Bianchi et al., 2013; Bockting, 2008; Garofalo et al., 2006; Herbst et al., 2008; Hoffmann, 2014; Nemoto et al., 2004).

Den forskning som gjorts tidigare om transpersoner med erfarenheter av sexarbete handlar i en svensk kontext inte enbart om transidentifierade personer, utan om hela hbt-gruppen som sådan. Det kan vara något missvisande då det handlar om könsuttryck och h och b om sexuella preferenser. Eftersom transpersoner är homo- och bi-sexuella i samma utsträckning som andra och kan de därför komma att identifiera sig med och tillhöra både gruppen trans och homo- eller bisexuella. Den internationella forskningen om transpersoner å andra sidan pekar på en stor utsatthet och att framför allt transkvinnor i sexarbete är en

väldigt stor riskgrupp gällande HIV, drog- och alkoholanvändning, allmän hälsa, hemlöshet och arbetslöshet. Hur ser erfarenheterna ut för transpersoner med erfarenheter av sexarbete i en svensk kontext, och kan vi se samma riskfaktorer kopplade till transkvinnor i Sverige?

### **3. METOD**

Metodkapitlet är uppdelat i olika avsnitt där jag kommer att presentera och motivera val av undersökningsmetod, urval, genomförande och analysförfarande. Syftet med uppsatsen är att få fram hur transpersoner med erfarenheter av sexarbete upplever sin situation i Sverige. Därför har jag valt en kvalitativ ansats som innebär att man lägger fokus på de kulturella, vardagliga och situerade aspekterna av människors medvetandegörande processer och sätt att uppfatta sig som personer (Denscombe, 2009; Kvale & Brinkmann, 2014). Mer specifikt har jag använt mig av Foucaults genealogiska metod, som den har vidareutvecklats av Tamboukou, och som handlar om hur man kan förstå narrativ genom diskursens, maktens och historiens strukturer.

#### **3.1 Genealogi**

Den metod som används i Anna Hulusjös avhandling ”The multiplicities of prostitution experience” (2013) tilltalade mig eftersom fokus ligger på just hur och på vilket sätt intervjupersonerna konstruerar sin identitet, sitt liv och sina erfarenheter (av att sälja sexuella tjänster) genom berättelsen – snarare än att söka efter *en* sanning om sexarbetets verklighet och vara. Ifrågasättandet av någots exakta härkomst och vara kommer ursprungligen från Nietzsche, som Foucault sedan teoretiserat och kopplat till historiska fenomen och sanningar. Foucaults tolkning av genealogin handlar om att det vi kallar sanning inte kan separeras från den sanningsskapande processen. Syftet med metoden är inte att studera de som hade eller har makten att definiera olika fenomen, utan att undersöka hur diskurser möjliggörs, samspelar och producerar nya sanningar (Hulusjö, 2013).

Ett grundläggande begrepp för genealogin är diskurs som kan förklaras som företeelsers omsättning i tal - att någon talar om det, på vilket sätt någon talar om det, på vilka platser någon talar om det och hur talet magasineras och sprids

(Foucault, 2002). Genealogin tillskriver också kroppen en central roll för förhållandet mellan makt och kunskap och menar att metoden som sådan ”addresses the importance of the body as the site of interaction of material and symbolic forces, a battlefield of power relations and antagonistic discourses” (Tamboukou & Ball, 2003:6).

Genealogin kommer fram i Foucaults senare arbeten och riktar ljuset på interaktionen mellan makt, kunskap och kroppen. Han menade att kunskap och sanning inte existerar utan makt, och att sanning och kunskap liksom allting annat har en historia som är bunden till föränderliga maktrelationer. Foucault definierar genealogin som en historik av nuet (*history of the present*). Genom att historiskt försöka spåra kunskapsutvecklingarna och makten som omger dem ville han avslöja relationen mellan makt och kunskap i nuet (Hulusjö, 2013). ”Foucault’s genealogies thus equip us with critical tools to understand how our present and our subjectivities have been produced by historical forces” (Hulusjö, 2013:67).

Foucault arbetade däremot inte genealogiskt med personliga narrativ eller berättelser, utan snarare med historiska dokument och processer om hur olika typer av makt förkroppsligats. Det är genusvetaren och professorn Maria Tamboukou som visat på genealogins användningsområde gällande narrativ. Hon menar att narrativa studier skapar ett rikt arkiv för att förstå hur sanningar etableras och hur olika verkligheter, oavsett tid, konstrueras (Hulusjö, 2013).

Historiskt sett har diskursen om prostitution och sexarbete till mångt och mycket skapats av personer utanför. Sexarbetare har inte haft samma tillgång till sexarbetsdiskursen trots att det är deras liv som beskrivs. Deras erfarenheter och kunskap har blivit ignorerad, ifrågasatt och marginaliserad (Hulusjö, 2013).

A genealogical analysis of narratives will thus pose the question of which kinds of practices, linked to which kinds of external conditions determine the discursive production of narratives under investigation. What is at stake here is the way power intervenes in creating conditions of possibility for specific narratives to emerge as dominant and for others to become marginalized (Tamboukou, 2013:90).

Den syn på sexarbete som finns idag utmanas nu mer och mer av sexarbetares egna berättelser och erfarenheter. Jag vill använda mig av genealogin som metod eftersom kroppen, och den mening den tillskrivs, är högst central för transpersoner, och för att sexarbetsdiskursen innehåller många dominerande, binära konstruktioner om makt/maktlöshet, frivillighet/tvång osv.

### **3.2 Intervjuer**

Eftersom jag är ute efter transpersoners egna berättelser om erfarenheter av sexarbete och upplevelser av att vara transperson i Sverige, var intervjuer den typ av datainsamling som kändes mest naturlig. Jag har gjort sex intervjuer som varierat i tid mellan 35 och 70 min.

Med hänsyn till de etiska överväganden jag gjort inför uppsatsen om anonymitet och ämnets känsliga natur, erbjöds alla eventuella respondenter att göra intervjun över telefon/Skype. Samtliga valde att göra intervjun på detta sätt. Flera angav anonymitet som skäl, medan för andra handlade det om rent geografiska svårigheter att träffas i person. Det går att resonera kring om viss icke-verbal information gått förlorad vid den här typen av intervjuer, men jag upplevde ändå att en bra kontakt och samtal gick att skapa över telefon.

Sexarbete som område är ett politiskt laddat ämne och det var viktigt för mig att genom hela processen, från att formulera informationsbrev och annons till intervjuerna, öppna upp för nya perspektiv och erfarenheter från respondenterna. Jag valde att göra semistrukturerade intervjuer för att skapa så mycket öppet och eget utrymme som möjligt för intervjupersonerna att själva sätta ord på sina erfarenheter. Jag hade en intervjuguide (bilaga 2) som stöd som jag formulerade efter att ha identifierat tre större områden från tidigare forskning; att vara transperson, att ha erfarenheter av sexarbete och upplevelser och behov av stöd. I några intervjuer flöt samtalet på och berörde så småningom dessa områden. I andra ville respondenterna att jag hellre skulle ställa frågor som de kunde svara på för att få igång intervjun. I de fallen ställde jag öppna frågor relaterade till de tre områdena.

### 3.3 Urval och genomförande

Uppsatsen handlar om transpersoner med erfarenheter av sexarbete. Gällande transidentiteten och sex mot ersättning hade jag inga formella kriterier, som eventuella könskorrigeringar, hormonbehandling osv eller definierat sexuella tjänster, utan respondenterna är självidentifierade och bestämmer själva vad som är sex mot ersättning.

För att hitta intervjupersoner mailade jag samtliga lokala RFSL-kontor, Rose Alliance, personer som forskat på ämnet tidigare, prostitutionsgrupperna, FAST i Malmö, KAST i Göteborg samt andra personliga kontakter som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med transpersoner. I mailet skickade jag med ett formellt informationsbrev (bilaga 1) med fakta om uppsatsen, att respondenterna är anonyma även för mig och kontaktuppgifter.

I den andra fasen gick jag in på sidor och sajter på nätet där det annonserades om sexuella tjänster; ex [www.stockholm.dating.com](http://www.stockholm.dating.com), [www.stockholmtjejer.net](http://www.stockholmtjejer.net), [www.erotic.starsation.com](http://www.erotic.starsation.com), [www.happyescorts.com](http://www.happyescorts.com), [www.adoos.se](http://www.adoos.se), [www.eskorterplats.com](http://www.eskorterplats.com), [www.transgays.com](http://www.transgays.com), [www.rosasidan.ws](http://www.rosasidan.ws), [www.sexyescorts.com](http://www.sexyescorts.com), [www.sexytjejer.com](http://www.sexytjejer.com). De som hade en mailadress skickade jag informationsbrevet till. Jag har bara kontaktat dem med offentliga uppgifter och inte blivit medlem, hittat på alias eller betalat för att komma in på sidor med transpersoner och/eller annonser om sexuella tjänster. Jag mailade också några sidor, där många annonserar om sexuella tjänster, och frågade om jag fick lägga upp en notis om deltagande i studien – men fick inget svar. På adoos.se lade jag dock upp annonsen (bilaga 3) själv eftersom ingen operatör behöver godkänna där och det är gratis.

Det var svårt att hitta respondenter och det tog lång tid innan någon hörde av sig. Med tanke på anonymitet och konfidentialitet sparade jag inte de mail jag skickat. På detta sätt vet jag alltså inte genom vilka sidor, personer, kontakter eller mail som de sex personerna jag intervjuat fick information om studien.

Några intervjuer gjordes på engelska och några på svenska.

### 3.4 Avgränsning

Fokus för den här uppsatsen ligger på hur transpersoner beskriver sina erfarenheter av sexarbete i en svensk kontext. Efter att ha besökt flera sajter där det annonseras om sexuella tjänster, och enligt rapporten ”Osynliga, synliga aktörer” (RFSL, 2011), verkar det förutom svenska medborgare även finnas en stor grupp migranter som säljer sex i Sverige. Då uppsatsen avser att undersöka transpersoners erfarenheter och upplevelser av att sälja sex i en svensk kontext har inte någon vikt lagts vid nationell tillhörighet.

### 3.5 Analysförfarande

Genealogi som metod används även i analysen av narrativen, eller intervjupersonernas berättelser. Genealogi beskriver snarare än förklarar menar Foucault, och Tamboukou skriver vidare att istället för att söka på djupet analyserar man på ytan (Hulusjö, 2013; Tamboukou, 1999).

In this line of analysis, the genealogist does not look beyond or behind historical practices to find a simple unity of meaning or function, or a changeless significance of ourselves and the world around us. The aim is rather to look more closely at the workings of those practices in which moral norms and truths about ourselves have been constructed. Instead of going deep, looking for origins and hidden meanings, the analyst is working on the surface [...] of various minor processes that surround the emergence of the event. (Tamboukou, 1999:208).

Det handlar alltså inte om att söka efter en essentiell kärna eller funktion bakom sociala fenomen, eller sexarbete i det här fallet, utan att titta närmare på praktiker och de meningsskapande processer som omger fenomenet. Jag är inte ute efter att definiera sexarbete eller värdera berättelsernas sanningshalt. Snarare vill jag undersöka hur intervjupersonerna genom narrativen skapar mening i sina erfarenheter av sexarbete i relation till dominerande diskurser. Liksom Hulusjö (2013) vill jag skifta fokus från vad sexarbete är, till hur det fungerar och därmed visa på dess mångfald och komplexitet i transpersoners erfarenheter.

Intervjuer gjordes både på svenska och engelska. För att bevara anonymiteten för respondenterna benämns de A, B, C, D, E och F i analysen. Jag har även översatt de engelska intervjuerna och tagit bort vissa upprepade utfyllnadsord, såsom liksom, typ osv, för att ytterligare undvika igenkänning.

### 3.6 Etiska överväganden

Innan jag började med studien skickades en ansökan till Etikrådet på Malmö Högskola. Den godkändes och jag har hållit fasta på principerna om frivilligt deltagande, informerat samtycke och konfidentialitet. Samtliga intervjuer började med att jag informerade om studien, att de är anonyma genom hela processen även för mig, frågade om jag fick spela in samtalet, att materialet kommer att förstöras efter att uppsatsen är färdig och att de har rätt att avbryta sitt deltagande och inte svara på frågor när helst de vill utan förklaring. Informerat samtycke gavs av alla respondenter.

Med tanke på ämnets känsliga natur måste jag som forskare också tänka på eventuella personliga konsekvenser för intervjupersonerna och hur jag kan säkra deras konfidentialitet. Kvale och Brinkmann (2014) benämner detta som ett ”etiskt osäkerhetsområde” då anonymitet skyddar respondenter, men också kan fungera som ett alibi för mig som forskare att tyda narrativen utan att kunna bli motsagd. Jag är etiskt skyldig att presentera resultaten på ett så säkert och verifierbart sätt som möjligt (ibid.). Efter att jag gjort intervjuerna erbjöd jag respondenterna att höra av sig om de ville ändra eller ta bort något från inspelningen, samt att ta del av resultaten.

Att vara transperson och ha erfarenheter av sexarbete kan för en del betyda känsliga, jobbiga och traumatiska upplevelser. Inför intervjuerna ställdes jag därför inför frågan om vad jag skulle kunna göra om sådana händelser kom på tal? Medveten om att jag inte kan vara kurator i samtalen hade jag i åtanke de organisationer och sociala instanser som eventuellt kunde vara personen i fråga till hjälp. Ingen av respondenterna efterfrågade dock detta.

### 3.7 Metoddiskussion

Som forskare menar jag inte att jag *för fram* transpersoners, som en marginaliserad grupp, röster. Ordet röst kan ge sken av att de representationer som publiceras i uppsatsen är direkta, äkta och autentiska presentationer av subjekt. Snarare handlar det om att jag som författare av uppsatsen har viss makt och auktoritet i tolkandet och framställningen av intervjupersonernas narrativ.

Hulusjö skriver; ”I think it is important to, as a researcher, claim and acknowledge rather than mask, one’s interpretative authority” (2013:82). Avsikten med studien är att föra ett samtal med transpersoner om deras erfarenheter av sexarbete, som i slutändan blir min berättelse *om* deras berättelser.

Vidare handlar uppsatsen om transpersoner och deras erfarenheter av att sälja sexuella tjänster, men av de sex personer som intervjuades finns ingen trans-man eller FtM. Även om min uppfattning är att det är fler ts-kvinnor, transvestiter med feminint könsuttryck och shemales som annonserar om sexuella tjänster, så hade intervjuer med trans-män förstås berikat det empiriska materialet.

## **4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER**

De teoretiska utgångspunkterna i en uppsats utgör tolkningsramarna för hur man kan förstå det som studeras. Jag kommer att presentera teorier och begrepp jag anser vara nödvändiga för förståelsen kring hur kön och sexualitet skapas. Mitt syfte är att undersöka hur transpersoner med erfarenhet av sexarbete upplever sin situation i Sverige. De teoretiska perspektiv som presenteras kommer generellt att ha en socialkonstruktivistisk ingång, och mer specifikt tar kapitlet upp normkritiska teorier kring skapandet av sexualitet.

### **4.1 Socialkonstruktivism**

Grundläggande för socialkonstruktivismen är uppfattningen att handlingar och händelser utförs men ges mening endast inom de diskurser de befinner sig. Det är en teori som utgår ifrån att människor och samhälle är socialt och kulturellt konstruerade utifrån rådande diskurs. Det handlar om den diskursiva företeelsen; hur olika fenomen omsätts i tal och på så sätt blir kunskapsobjekt som tillskrivs mening. Foucault menade att tingen i sig själva inte bär mening utan att de skapas och upprätthålls genom olika tolkningar och definitioner sprungna ur viljan att formulera en sanning (och viljan att ta makt). Ting existerar, händelser sker och handlingar utförs men blir betydande endast i en specifik historisk, kulturell och social kontext (Foucault, 2002).

Burr (2003) menar vidare att det finns fyra antaganden som ytterligare definierar det socialkonstruktivistiska perspektivet. För det första att det genomsyras av en skepsis mot den kunskap vi tar för given (taken-for-granted knowledge). Snarare läggs fokus på hur vi skapar kunskap genom våra sätt att definiera och kategorisera världen. För det andra innebär det en förmodan om att saker och ting inte är fixerade eller konstanta över tid. Eftersom de sätt vi uppfattar världen på är historiskt och kulturellt betingade är de också föränderliga. Ett tredje antagande handlar om att sociala processer är en del i skapandet av kunskap. Det finns inte en sann verklighet, utan kunskapen om världen formas genom social interaktion. Till sist betonar socialkonstruktivismen kopplingen mellan kunskap och social handling. På det sättet skapas naturliga handlingar samtidigt som andra blir otänkbara.

Inom socialkonstruktivismen där diskursen, eller talet om något, är så viktig får således språket en central betydelse. För att exemplifiera ur Foucaults egna arbeten var det först när en definition av vansinne började användas som den vansinnige kunde identifieras. För att knyta socialkonstruktivismen till den här studien menar jag att vi både genom interaktion och vardagliga praktiker skapar kön och sexualitet. Genom handlingar och språk ger vi kroppen olika innebörder som i sin tur påverkar normaliserandet av vissa praktiker och skapandet av ny kunskap. Jag är intresserad av hur transpersoner skapar dessa kategorier och ger dem betydelse i deras vardag (för att koppla det till mina frågeställningar).

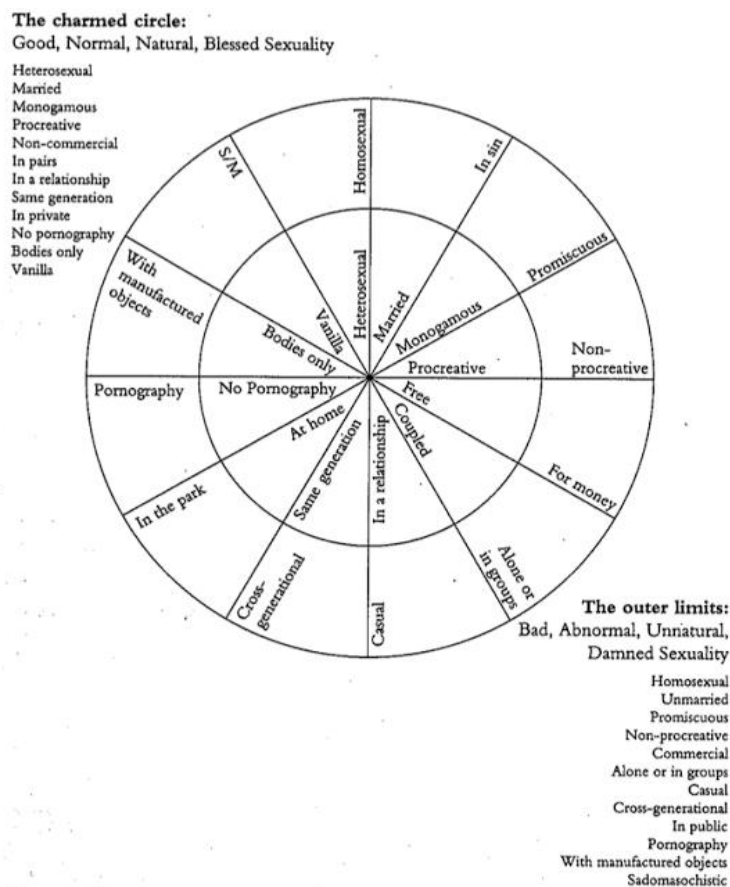
## 4.2 Sexualitet

Sexualitet är det namn man kan ge ett historiskt mönster: inte någon underliggande verklighet som man skulle ha svårt att få grepp om, utan ett stort nätverk på ytan, där stimuleringen av kropparna, intensifieringen av lustupplevelsorna, eggelsen till tal, förvärvandet av kunskaper, förstärkningen av kontrollerna och motstånden länkas samman med varandra i enlighet med några stora vetande- och maktstrategier (Foucault, 2009:114)

Foucault (2009) sätter ord på den sexuella diskursen och menar att sexualiteten inte är något essentiellt eller av naturen given. Snarare skapas den i ett historiskt mönster som påverkas av samhällsliga kunskaps- och maktstrategier. Med hjälp av Foucaults resonemang skriver Fanny Ambjörnsson (2006) att synen på

sexualitet, och framför allt vad som räknas som sex, är föränderligt över tid. Sexuella identiteter, uttryck och organisering är socialt och historiskt betingade.

Att sexualiteten och dess uttryck förändras över tid och är historiskt och socialt betingade gör också att det i varje samhälle finns en konstruktion kring vad som representerar en bra respektive dålig sexualitet. Antropologen Gayle Rubin skapade därför "the charmed circle" som med dess olika axiom symboliserar hur västvärlden konstruerar dessa binära sidor av sexualiteten (1984). Hennes kända artikel där cirkeln presenterades fyller 30 år i år, men har trots det vissa aspekter som är aktuella än idag. Med "the charmed circle" visar hon hur vi skapar normala och accepterade beteenden genom att definiera vilka som inte är det. Avsikten med att visa bilden i uppsatsen är att uppmärksamma läsaren på vilka samhälleliga föreställningar som kan finnas idag om transpersoner och sexarbete. Är det fortfarande så att transpersoner, som kanske dessutom är homosexuella, som säljer sex hamnar längst ut och bort från det som anses normalt och accepterat?



(figur 1) Den sexuella värdehierarkin, Gayle Rubin (1984)

### *Kön eller genus?*

En forskare som haft stort inflytande i debatten kring hur kön och sexualitet skapas är genusvetaren Judith Butler. Hon menar att det är svårt att tala om sexualitet, utan att också tala om kön och genus. Butler (2005) skriver att med performativa, eller upprepade, handlingar skapar vi kontinuerligt kön genom sätt att agera, tala, handla, bära vissa kläder och attiraljer osv., men också genom att tala om, definiera och identifiera oss själva och andra. Hon är tydlig med att kön inte ska förstås som orsak till handlingar, utan som följderna av dem (Butler, 2005).

Uppdelningen mellan kön och genus är dock inte helt enkel. Historiskt sett var avsikten med att börja använda begreppet genus att poängtera kulturens påverkan, men Judith Butler kritiserade indelningen i kön och genus då den tenderar att återskapa föreställningen om en essentiell och naturlig manlighet och kvinnlighet. Butler menade att även det vi upplever som beständigt – det biologiska könet – är socialt skapat utefter sociala och kulturella föreställningar om vad biologiskt kön är (Ambjörnsson, 2006). Det är alltså svårt att förstå biologi och föreställningar om kroppar bortom samhällets kulturella och historiska kontext. “[...]bodies only appear, only endure, only live within the productive constraints of certain highly gendered regulatory schemas” (Butler, 1993:xi).

Butler (2005) visar med sin forskning och den så kallade heterosexuella matrisen på ett förväntat samband mellan kön, genus och begär. Könsidentitet förväntas vara sammankopplat med specifika kroppar, men transpersoner har som gemensam nämnare att den förväntade kopplingen mellan kön och könsuttryck inte stämmer överens. De har en könsidentitet som skiljer sig från medfött biologiskt kön eller använder sig av könsuttryck som vanligtvis förknippas med det motsatta könet (Larsdotter et al., 2011). Transpersoner sätter på så sätt den heterosexuella matrisen ur spel.

### **4.3 Ett queerteoretiskt perspektiv**

Uppsatsens teoretiska tolkningsram utgår framför allt från socialkonstruktivismen men har också en queerteoretisk ansats som jag ser som en del av en större teoretisk helhet. Ett centralt begrepp inom både queerteorin och för Butlers heterosexuella matris, och som även går att utläsa från Rubins charmed circle, är heteronormativitet. Det är antagandet om att alla människor är heterosexuella och

att det är det naturliga sättet att leva. Det handlar om de system, relationer och handlingar, som upprätthåller heterosexualiteten och premierar ett visst sätt att leva. Heteronormativiteten har sin grund i en binär könsuppfattning, där de som faller utanför denna normerande praktik riskerar att bli osynliggjorda, marginaliserade och stigmatiserade (Rosenberg, 2002).

*Without changing the cultural context, the social infrastructure, and the idiom in which transgenderists are perceived and alternative genders are achieved, it is highly unlikely that the experiences and identities of individual transgenderists can be "normalized", without placing them back within a binary system. (Gagné et al., 2004:246).*

Schilt & Westbrook (2009) skriver vidare att heteronormativitet produceras och reproduceras genom att man tar för givet att heterosexualitet, som identitet, automatiskt följer genitalier – trots att kön i de flesta sociala sammanhang inte är synliga. Det som framträder i en social kontext är genus, vilket är starkt knutet till kön och (hetero)sexuell identitet. Gagné et al (2004) för resonemanget vidare och menar att benägenheten att hålla sig inom det binära genussystemet är så stark att genus bestämmer kön snarare än tvärtom.

*The tendency to stay within the binary gender system is so strong that as Hausman (1993) has asserted, gender determines sex, rather than the reverse (Gagné, Tewksbury & McGaughey, 2004:247).*

Schilts och Westbrook skriver vidare att olika aspekter av socialt samspel upprätthåller heteronormativiteten i samhället (2009). De menar att i icke-sexuella situationer behöver genusmedlemskapet (gender membership) inte ifrågasättas eftersom det går att iscensättas, och på så sätt kan transpersoner självidentifiera sig som antingen kvinnor eller män. Men det finns vissa roller, rättigheter och arbeten som följer med genus - under förutsättningen att genus indikerar biologiskt kön. Transpersoner har därför i Gagné med fleras artikel (2004) beskrivit ett visst utanförskap, en organisatorisk och strukturell icke-plats gällande ekonomiska, politiska, juridiska och medicinska aspekter då genus inte på ett självklart sätt stämde överens med biologiskt kön. Författarna menar därför att det är förståeligt att flertalet transpersoner håller fast vid traditionella könsuttryck (ibid.).

Instabila identiteter är ett begrepp sprunget ur queerteorins resonemang om identitetens relationella och flytande vara, snarare än essentiella. Det ifrågasätter identitetsskapandet som något från en inre (genetisk) kärna som framkallar en autentisk identitet (Ambjörnsson, 2006). I talet om transpersoner blir begreppet därför extra intressant, eftersom deras blotta existens bekräftar identitetens instabila natur. Det finns en paradox i talet om transsexualism då gruppen i vissa fall används som bevis på att könet är en social konstruktion – som genom performativa handlingar kan skapas och återskapas – men samtidigt uttrycker en essentiell känsla av att tillhöra fel kön. Klart är dock att det som på engelska kallas ”gender constancy”, som kan beskrivas som en känsla av att personens genus är en permanent del av jaget, förvärvas i 3-5 årsåldern (Kohlberg 1966; Ulian 1974 ur Gagné et al., 1997).

Ett genomgående tema för queerteorin är också ett kritiskt förhållningssätt gentemot de normer som är kopplade till sexualitet, genus och sexuell identitet. Den vill uppmärksamma hur sexualiteten är mångtydig och svårgripbar på det sätt att den inte enkelt går att avskilja från andra fenomen. Queerteorin betonar att sexualitet kan förstås både som identitet, praktik och begär och vill undersöka hur själva definitionen av den organiseras, regleras och upplevs (Ambjörnsson, 2006).

#### **4.4 Identitet, praktik och begär**

En annan del av uppsatsens teoretiska tolkningsram är teorier kring hur sexualitetens olika delar – identitet, praktik och begär – hänger ihop.

Sexuellt begär, från engelskans orientation, handlar om erotiska känslor, tankar och fantasier för personer tillhörande ett visst kön, flera kön eller inget kön. Tidigare studier kring huruvida sexuella preferenser finns där från allra första början eller tillkommer senare är spretig, men pekar åt att de finns där från tidig ålder. Det sexuella begäret anses också vara någorlunda stabilt över tid, oföränderligt och trots medvetna försök att ändra preferenser, har varken religion eller vetenskap lyckats ändra riktning på attraktionen (Savin-Williams, 2005).

Sexuell praktik däremot är ur forskningssynpunkt svårt att definiera; dels för att människor tenderar att ändra sina svar över tid, dels för att innebörden av ”att ha

sex” skiljer sig åt. I talet om identitet är det också viktigt att uppmärksamma att det finns olika typer av identiteter i varje person; sexuell, etnisk, religiös osv. (Savin-Williams, 2005). Författaren menar att epitet vi tillskriver personer utefter deras (sexuella) beteende, identitet och begär inte alltid stämmer överens, utan det finns hos många idag en diskrepans mellan attraktion, identitet och handling. Är identiteten en följd av sexuell praktik och begär, eller agerar man på ett visst sätt för att skapa sig en identitet?

## **5. RESULTAT OCH ANALYS**

Det empiriska materialet består av intervjuer med sex personer. Instagram-användaren @transiarkatets inlägg kommer också att användas som ytterligare en röst i analysen. Tre av intervjupersonerna är mellan 20 och 30 år gamla, och tre är mellan 30 och 40 år. Tre av dem kommer ursprungligen från länder utanför Europa, men fyra är bosatta i Sverige och två är resande migranter med fästen i södra och centrala Europa, som är här för att sälja sexuella tjänster. Av de sex respondenterna har fyra av dem sexarbete som huvudsaklig inkomstkälla. En har det som en typ av extrainkomst, och en person säljer inte längre sex. Ingen av dem har gjort en könskorrigering operation, men flera har genomgått hormonbehandling och på så sätt förändrat sina kroppar.

Analysen kommer att utgå från transbegreppet, som en röd tråd, och vidare kategoriseras under rubriker som låg till grund för intervjuguiden; att vara transperson och att ha erfarenheter av sexarbete. Upplevelser och behov av stöd som också fanns med i intervjuguiden kommer att integreras under båda dessa.

### **5.1 Att vara transperson**

Transbegreppet är komplext och rymmer många olika identiteter. I intervjuerna benämnde sig samtliga respondenter som transpersoner med feminina uttryck och lägger till kvinna, transkvinna, transvestit, transfeminin, transa och shemale för att ytterligare identifiera sig.

*A: ja, jag är transkvinna, och jag, men jag vill inte göra en operation, jag vill inte skära bort, jag kallar den min klitoris, jag vill inte skära bort den*

*D: Ja, alltså jag lever inte som kvinna, gör jag inte, utan jag lever till vardags som man, men ja, jag identifierar mig som transperson, det gör jag.*

*F: alltså, på ett plan har jag alltid vetat sen jag var jätteung, på ett plan har jag ju alltid kunnat relatera till kvinnor, skulle jag säga sen jag var typ, så länge jag kan minnas (...) sen var det en period runt 10-11 när jag inte försökte göra det (vara trans, min anm) men då tror jag snarare att jag blev kär i killar och så försökte jag låtsas att jag identifierade mig med dem, med det var mer att jag var förälskad i dem (...) själva definiera mig som transfeminin det kanske var 2009 skulle jag säga, men det var en process. Jag kom ut som bög när jag var typ 16-17, så för lite mer än ... år sen, och sen skedde det som någon långsam förskjutning mot, åt det feminina hållet som har fortsatt liksom, och legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren*

*E: det har växt till efter hand då, från början var det små saker bara och sen blev det mer och mer, avancerar då, och nu lever jag på heltid som kvinna*

*B: jag ser mig själv som tjej, jag tänker som en tjej, i mina papper står det redan att jag är kvinna, i mitt pass står det kvinna*

*D: jag menar jag har inte så stora bröst, och jag kan liksom lätt transferera mig till både man och kvinna, men alltså för mig är det en bekvämlighetsfråga, för att det är ändå ganska mycket jobb att se ut som en tjej, och jag ser ju bra ut som tjej, och jag vill inte göra någonting halvdant, så att det är ganska mycket jobb, så jag skulle inte orka göra det dagligen, alltså varje morgon när jag vaknar för det tar ju en och en halv timme för att bli klar, och vilken kvinna skulle orka stå en och en halv timme varje dag framför spegeln? Skulle det gå på en kvart som för vanliga kvinnor, då hade jag kanske gjort det*

Jag ställde frågor till respondenterna om de hade eller ville korrigerera sina kroppar på något sätt. Flera av dem äter eller har ätit hormoner för att få bröst, men ingen av intervjupersonerna har genomgått könskorrigerande kirurgi. En transkvinna står i kö för operationen och säger att hon officiellt påbörjade hormonbehandling 2008. Vid den tidpunkten hade hon självmedicinerat under en längre tid och var så ivrig att se resultat att hon överdoserade. Av de respondenter som har tagit hormoner köpte majoriteten av dem preparaten på svarta marknaden.

*E: jag har väl funderat på det här att just att ändra vissa saker då men, jag har inte kommit dit än, men jag tror inte att jag gör det heller. Jag är rätt nöjd som jag är*

*C: jag tänker mycket på det (könskorrigering kirurgi, min anm.) just nu. Ja, jag tänker först att jag vill göra större bröst, för det är det klienterna frågar efter, och kanske också... jag får se hur det funkar*

*F: hittills har jag inte använt hormoner, eller några könskorrigering operationer, eller lite såhär med skäggväxten, men det är så kostsamt och så mycket som behöver göras så det slutfördes inte, men det är det jag har gjort rent kroppsligt. Men det är möjligt att jag kommer vilja göra mer sånt senare i livet*

Fyra av intervjupersonerna berättar också om hur hormoner kan påverka erektionen negativt och försvåra det sexuella mötet. Det gjorde att några av dem åt hormoner endast under en begränsad tid eller tills de utvecklade bröst. I dagsläget är det bara en av respondenterna som tar hormoner regelbundet. Några vill inte korrigera sin kropp med kirurgiska ingrepp och säger nej av flera anledningar;

*D: den främsta är väl att det finns en väldigt stor risk att du aldrig mer kommer uppleva en orgasm igen, och en annan är ju att det är väldigt, jag är inte beredd på den processen, det är för mycket saker och ting som ska igenom och, så att, nej, som det är nu. Och jag börjar bli så gammal snart också så att det borde man ju gjort för längesedan i så fall. Har jag fixat halva livet så här, så fixar jag väl resten också*

*A: jag tror inte jag kan göra det (könskorrigering operation, min anm.), för jag ser mig själv som kvinna, men jag ser också de här manssidorna i mig själv, och för mig är det inte ett problem*

Respondenternas berättelser vittnar om ett spektrum av olika identiteter och kroppar och visar på att det inte finns någon självklar koppling mellan kropp och könsuttryck.

*@transiarkatet: Jag använder könsneutrala pronomen. Eller könsneutralt rättare sagt eftersom hen är mitt enda pronomen, på svenska åtminstone [...] Jag befinner mig inte in-between, jag rör mig inte mellan eller utanför. Jag är inte neutral. Tvärt*

*om. Men alltid, med ett könsneutralt pronomen. Utan undantag.  
(2014-11-14)*

I Sverige där det juridiskt sett bara finns två kön, bebisar tilldelas man eller kvinna vid födseln, upplever många transpersoner med ett icke-binärt könsuttryck det som problematiskt – inte för sig själva utan för hur omgivningen definierar och accepterar dem. Liksom citatet från Gagné med flera (2004:246) tidigare belyser på sidan 27, och även respondenternas berättelser, är det osannolikt att transpersoners erfarenheter och identiteter kan normaliseras utan att ändra den kulturella och sociala kontext i vilken de förstås och utan att placera dem tillbaka i det binära könssystemet.

En annan aspekt i deras narrativ om att vara transperson handlar om den sexuella identiteten och komma ut-processen. Som jag sammanfattade under teoretiska perspektiv beskrev Gagné med flera 2004 att komma ut-processen för transpersoner kan komma att handla om flera olika processer. Av respondenterna benämner sig alla transpersoner, varav samtliga med feminina uttryck, och majoriteten identifierar sig också som bögar – eller att vara attraherad av endast män utan epitetet homosexuell. Även den transkvinna som står i kö för att genomgå en könskorrigering beskriver sig själv som gay. Jag vill återknyta till Savin-Williams teoretiska resonemang kring just detta; att attraktionen tycks vara beständig över tid men att det finns en diskrepans mellan attraktion, identitet och handling (2005). De har därmed kommit ut både som transpersoner och vissa som bögar. Andra beskriver sig själva som transpersoner men som passerar som ciskvinnor. I och med det finns ytterligare en aspekt av komma ut-processen i att komma ut som kvinna efter att ha levt en del av sitt liv som man.

Den genealogiska analysen handlar inte om att gå på djupet, utan snarare om att skrapa på ytan för att uppmärksamma praktiker och meningsskapande processer som omger fenomenet. *Historien i nuet* står att finna i respondenternas narrativ om dels processen i att gång på gång komma ut för sin omgivning, dels normaliseringen av icke-binära könsuttryck. Genom att skapa nya diskurser om innebörden av att vara transidentifierad ifrågasätter och ruckar de på den kulturella och sociala kontext i vilken de dominerande berättelserna existerar idag.

## *Familj*

Ett av uppsatsens syften handlar om att försöka beskriva respondenternas upplevelse av att dels vara transperson, dels ha erfarenheter av sexarbete. För att sätta ord på intervjupersonernas historia och få en helhet är familjebakgrunden en viktig del i deras narrativ.

När jag frågade respondenterna om deras familj handlade det framför allt om den kontakt de har med sin bakgrund. Inte för att den biologiska familjen nödvändigtvis måste vara den som står en närmast, utan för den roll den kan spela i identitetsskapande processer i tonåren. Tidigare forskning visar också på behovet av stöd från familj och vänner och den betydelse det kan ha för den egna motståndskraften och möjligheten att själv påverka sin situation (Bith-Melander et al., 2010; Bockting, 2008; Stieglitz, 2010). Finns familjen med i det sociala trygghetsnätet runt intervjupersonerna? Hur reagerade familjen på deras transidentitet?

*D: jag har inte fått något stöd, men jag har inte fått någon avvisning heller så det är nånting som bara finns*

*B: det var en jättestor grej för mig (att komma ut, min anm.), jag skrev faktiskt ett email till min mamma, jag träffade redan en psykolog och de rådde mig att göra det [...] och de förväntade sig nog det, min mamma var till slut glad för hon visste att det var nånting fel och hon ville att jag skulle må bra... jag var en väldigt orolig och deprimerad tonåring, väldigt isolerad, och när jag kom ut så tror jag alla var glada för det, men jag vet att jag är lyckligt lottad i det här fallet för jag vet att de flesta familjer inte reagerar så*

*E: jag har inte fått några protester, men jag tror inte det är så uppskattat heller*

*F: inte från min pappa, min pappa tog ju lång tid att acceptera att jag var bög, och det är fortfarande där han är kvar, och han förstår inte hela transgrejen, att jag använder namnet ... är nåt som han i bästa fall använder skämtsamt inom citationstecken [...] och han sa jag antar att du fortfarande använder ... i ditt pass, och det är ju ditt riktiga namn, och jag sa nä jag har faktiskt bytt namn, och när jag var på en familjetillställning och hade på mig högklackat och lite smink, vilket för mig är ganska nedtonat, jag hade inte klänning trots att det var en sån typ av tillställning, och då sa han du gör bara det här för att reta mig, och jag sa jaha hela mitt transuttryck handlar bara om att göra nån slags revolt mot dig*

*C: ja, jag har lite kontakt med dem, men de vet inte om min...  
och du vet, det här ämnet är tabu så man kan inte prata om det  
för min familj skulle avvisa mig till hundra procent om de visste  
att jag inte passar in i min kropp, men... mina transvänner är  
min familj nu, för vi är en stor familj med både gay och trans*

I intervjuerna kom det fram att många under tonårstiden mått dåligt psykiskt och varit deprimerade, liksom tidigare forskning också tyder på (Roth et al., 2006; Ungdomsstyrelsen, 2010). Flera nämner en religiös bakgrund och en viss svårighet för familjen att kombinera det med transidentiteten. Av respondenterna har fyra kommit ut inför sina föräldrar som transpersoner. I de fall familjen inte längre finns med som stöd berättar de om vänner och andra transpersoner som istället blivit deras familj.

Gemensamt för alla intervjupersoner är att de med sina olika transuttryck och sexuella attraktioner sätter den heterosexuella matrisen ur spel då det förväntade sambandet mellan kön, genus och begär inte stämmer överens. Flera tidigare nämnda forskare har visat på det förväntade sambandet mellan kön och heterosexualitet (Butler, 1993;2005; Rosenberg, Schilt & Westbrook, 2009), vilket respondenterna genom deras blotta existens med olika transidentiteter, kroppar och sexuella preferenser ifrågasätter. Ur ett queerteoretiskt perspektiv bryter de mot ett reproducerande av heteronormativiteten då den förutsätter att heterosexualitet automatiskt följer kön (Rosenberg, 2002).

För att gå tillbaka till Butlers tidigare presenterade teorier kring kön och genus menade hon att det är svårt att förstå biologi och föreställningar om kroppar bortom en historisk och kulturell kontext (1993; 2005). På ett liknande sätt menade Foucault och genealogin att sanning och kunskap inte existerar utan makt, och att dessa två har en historia som är bunden till föränderliga maktrelationer (Hulusjö, 2013). Föreställningar eller sanningar om kön, identitet och begär kan därför inte förstås utan en historisk och kulturell tillbakablick på de maktrelationer som omger kunskapsutvecklingen. Ur ett genealogiskt perspektiv skapas det på så sätt här en viss *historia i nuet* genom att respondenterna konstruerar nya berättelser om transidentiteter kopplat till vissa kroppar. Respondenterna skapar alltså nya sanningar kring kroppar kopplat till olika sexuella identiteter, som

utmanar tidigare föreställningar och visar på en mer komplex relation mellan kön, genus och sexualitet.

### *Diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck*

Samtliga respondenter har erfarenheter av diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck. De vittnar om våld, hot om våld, verbala trakasserier och diskriminering på arbetsmarknaden. En av respondenterna berättar att det även inom transgruppen finns viss diskriminering gällande transidentitet och könsuttryck;

*A: en gång när jag var inne på min dejtingsida, så var det en shemale, det fanns en bild på mig där man kan se en bit av min klitoris (hen benämner sin penis så, min anm.), och hon blev jättearg på mig och skickade hemska e-mails, med du vet, din hora varför visar du din på bilder på internet, hon var hemska och hon var shemale, men såå arg*

Flera uttrycker också en viss maktlöshet och brist på förtroende för myndigheter som hanterar hatbrott och diskriminering.

*F: bokstavligen varje dag utsattes jag för nånting som skulle kunna klassificeras som hatbrott, ska jag då ringa polisen varje dag och va såhär nu hände det igen, det var nån som ropade det här och det här, jävla transa, jävla bög, försvinn från stan, nu var det en till som gjorde såhär, alltså ska jag ringa, asså vem ska det hjälpa? Och dessutom ger det ju polismakten mer makt, och om det gäller transpersoner som liksom inte skyddas av polisen, ska vi då verkligen ge polisen mer makt att säga till om saker? [...] polisen är ju inte så snälla mot sexarbetare alls, men kanske framför allt inte mot transsexarbetare*

Flera intervjupersoner menar att det inte är någon idé att anmäla övergrepp till polisen för att det aldrig blir mer än pappersarbete. Genomgående i narrativen är en uppfattning om att omvärlden ser transpersoner som konstiga och sjuka. Respondenterna beskriver erfarenheter av att aldrig få positiva reaktioner på sin transidentitet och att människor överlag blir obekväma.

Behovet av stöd ser dock olika ut för intervjupersonerna. Någon menar att eftersom inkomsterna från sexarbetet inte deklarerats, går det inte heller att förvänta sig något stöd medan någon annan uttrycker det i termer av att eftersom

de vet vad samhället tycker om dem (transpersoner), så söker de heller inte hjälp. En person berättar att hen hellre fortsätter sälja sexuella tjänster än att behöva gå tillbaka till Socialtjänsten där hen upplevde ett väldigt dåligt bemötande. Gemensamt för alla intervjuer är däremot ett genomgående lågt förtroende för samhällsliga instanser och myndigheter, som tidigare forskning också slår fast (RFSL, 2011; Statens Folkhälsoinstitut, 2005).

Under teorikapitlet presenterade jag Gagné, Tewksbury och McGaughey's begrepp om att transpersoner upplever en strukturell och organisatorisk icke-plats i världar där vissa roller och rättigheter följer genus, underförstått att genus indikerar biologiskt kön (2004). Berättelserna om diskriminering belyser detta fenomen då bemötandet från omvärlden, och i de här fallen specifikt från samhällsliga instanser, visar på en okunskap och oförståelse inför det faktum att genus inte på ett självklart sätt följer biologiskt kön för respondenterna.

## **5.2 Att ha erfarenheter av sexarbete**

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur transpersoner upplever sina erfarenheter av sexarbete och hur deras berättelser möjliggörs/begränsas av dominerande diskurser kring sexarbete. I det här avsnittet kommer därför fokus ligga dels på det respondenterna uttrycker som specifikt med just transidentiteten i relation till sexarbete, dels på hur de dominerande berättelserna om sexarbete framkommer i respondenternas narrativ.

Av de sex intervjuade är det fem som sexarbetar idag, och den person som har slutat skulle kunna tänka sig att göra det igen om det fanns säkrare och mer organiserade forum för det. De sexuella tjänster de säljer och har sålt är framför allt eskorttjänster men även strip-tease, telefonsex och web-camtjänster. När det gäller köparna säger alla att det framför allt eller endast är heterosexuella män – vilket ytterligare ställer frågan om hur identitet, praktik och begär hänger ihop på sin spets då samtliga respondenter berättar att deras manliga genitalier är vad som framför allt efterfrågas i det sexuella mötet.

Fem av intervjupersonerna har inte berättat för sina föräldrar eller familj om erfarenheter av att sälja sexuella tjänster, och samtliga säger att de oftast inte

berättar det mer än för andra sexarbetare och få utvalda närstående på grund av stigmat kopplat till sexarbete i samhället.

*@transiarkatet: Jag har inte berättat för min familj om att jag sålt sex. Jag har berättat för min partner och ett ytterst fåtal vänner. Jag berättar inte för stigmat är för stort. I kampen att göra sexköp till något ingen ska vilja så har även handlingen att sälja sex blivit något att se ner på. Vi som sålt sex ses ofta som förbrukade, äckliga. Som några som inte förtjänar att ses på med respekt. En förälder kan riskera att förlora sina barn för att hen sålt sex. Samhället utgår ifrån att den som sålt eller säljer sex är moraliskt fel ute och inte går att lita på. Jobb blir svårare att få, de som avslöjas på sin arbetsplats riskerar sexuella trakasserier. "En gång hora alltid en hora". Så vi gömmer oss. Talar inte öppet om vad vi gör eller har gjort. Anmäler inte övergrepp för de tas inte seriöst ändå. Håller tyst i feministiska forum för där finns ingen plats för oss, speciellt inte för oss som faktiskt såg vissa fördelar i att sälja sex. När jag försökt tala om detta som transperson tidigare har jag misstänkliggjorts på många enormt transfobiska sätt. Vanligast är den totala förnekelse att någon annan än en kvinna kan sälja sex. Många vill öht inte vidröra den delen då det anses ta fokus från de kvinnor som far illa. Som om det skulle vara okej att vi transpersoner far illa av att sälja sex? (2014-10-03)*

Föraktet mot sexarbetaren har funnits sedan långt innan sexköpslagen, men vad @transiarkatet framför allt sätter ord på är det RFSL-rapporten ”Osynliga, synliga aktörer” (Larsdotter et al., 2011) också påtalar - nämligen osynliggörandet av hbt-personer i sexarbete. Citatet i inledningen vittnar om samma erfarenhet. Flera av respondenterna uttryckte detta i termer av att inte synas som transpersoner, inte vilja anmäla övergrepp, inte söka hjälp trots behov och inte ha tillgång till forum för sexarbetare där de känner sig välkomna. Tilliten till myndigheter och samhälleliga instanser är, liksom tidigare forskning också visat på, låg.

Personen i citatet ovan uttrycker också en viss irritation över att inte kunna skapa sin egen berättelse om att vara sexarbetare. Det tycks finnas en dominerande berättelse om vem det är som säljer sex och hur den personen är och ska bemötas – som inte alls stämmer överens med hens egna erfarenheter. Hen skriver om det stigma sexarbetare utsätts för både på strukturell, grupp- och individuell nivå och vilka adjektiv personer som säljer sexuella tjänster tillskrivs. @transiarkatets inlägg vittnar också om det svåra i att berätta om erfarenheter om både fördelar och nackdelar i sexarbetsdiskursen.

### *Ingångar till sexarbete*

Under intervjuerna fick respondenterna frågan om hur de först kom i kontakt med sexarbete, eller deras väg in. Ett genomgående tema för flera av dem var hur de kopplade samman diskrimineringen med att få *vanliga* jobb till sexarbete.

*A: när jag kom till Sverige, så hade jag avslutat min utbildning, men jag kunde inte hitta ett jobb så jag var tvungen att göra något annat, för att som du kanske ser, så ser man inte transsexuella, shemales eller transor gå omkring i butiker i Sverige*

*B: när jag kom till ... (stad i Spanien), så hade jag inte papperen som behövdes för att få ett vanligt jobb, så jag började jobba som eskort, och efter att jag fått arbetstillståndet så fick jag inget ändå*

*C: ibland tänker jag att jag vill det (ha ett annat jobb än sexarbete, min anm.), att ha ett lagligt jobb, normalt jobb, och jobba extra som eskort, men det är svårt att hitta ett jobb som trans*

*A: problemet är att shemales inte kan få något annat jobb (än sexarbete, min anm.) och jag tror det är det som gör det så svårt för shemales att lämna sexarbetet [...] för de måste köpa så mycket dyra saker, du vet det är väldigt dyrt att vara shemale, och om du inte kan hitta något annat jobb och bara får 10-12 000 kr från soc du vet, du kan inte leva på det, det finns inte en chans, så det är därför de måste gå tillbaka till den här typen av arbete*

Andra berättade att vänner från transcommunities och/eller andra sexarbetare introducerade dem. Ekonomisk ersättning var också en viktig beståndsdel och beskrivs både som ett incitament att börja sälja sexuella tjänster, och en motivering till att fortsätta.

*D: jag lärde känna några tjejer som jobbade med det, och de tjänade ofantligt med pengar och då tänkte jag att då kan väl jag också göra det*

*B: sedan jag var väldigt ung, jag hade inga egna pengar och det var lite av en ekonomisk kris, så fick jag gentjänster för sex, så det var inte så stor skillnad, det var inte traumatiskt alls, det vara bara nånting som blev mer praktiskt. Jag hade sex nästan dagligen, och var alltid utan pengar, så jag bara slog ihop två businesses, så varför inte ha sex för pengar?*

*D: jag kan inte tänka mig att leva på detta (sexarbete, min anm.) men det ger mig en bra inkomst som gör att jag kan ha den levnadsstandard jag vill ha*

*E: och så var det en äldre man där då som var intresserad av mig, och jag var inte särskilt intresserad av honom, ja, han bodde på hotell och ja ok, och jag sade väl bara på skoj att jaja, men då kostar det 500 kr, jag kan följa med dig men då kostar det 500, och han accepterar*

Flera respondenter och även Instagram-användaren @transiarkatet beskriver en jobbig uppväxt om att inte passa in, och hur sexarbete för dem blev ett sätt att, både för sig själv och andra, acceptera sin kropp och könsuttryck och på så sätt få bekräftelse.

*@transiarkatet: [...] Jag hade inte då orden för att sätta namn på vad jag kände, att jag var trans. Jag trodde ofta att jag var ensam i mina tankar och känslor. Detta gav såklart en stor känsla av ensamhet. Jag hade vänner och var egentligen inte ensam så, men de kunde inte förstå mina funderingar kring min kropp och föraktet för mig själv. För mig blev sexsäljandet en väg ut det, en väg att acceptera min kropp, den fick ett syfte, något jag var bra på och dessutom fick in pengar på. Jag kände mig sedd. Även om vissa använde min transidentitet mot mig så SÅG och erkände de iaf mitt kön! Det var enormt befriande och att sälja sex blev nästan en drog. Får då och bara då kände jag mig accepterad för mig. (2014-10-05)*

*D: alltså det är så himla stort antal av transpersoner som ändå någon gång arbetar med det här, och för många är det ju, och det känner jag också till några transpersoner som har gjort det bara för att känna sig uppskattade och accepterade som kvinnor*

I likhet med tidigare både nationella och internationella studier kring anledningar till att sexarbeta beskriver respondenterna ekonomisk ersättning, sexuellt utforskande och opportunistiska situationer (Abelsson & Hulusjö, 2009; Larsdotter et al., 2011; Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009). Det som är specifikt för transpersoner kring detta tema i tidigare forskning framkom även här; vikten av att få den självupplevda könsidentiteten bekräftad och att det är kostsamt att leva som shemale/transkvinna. På så sätt tillskrivs sexarbetet en speciell funktion som kan påverka självkänslan positivt (Bianchi et al., 2013; Garofalo et al., 2006; Bith-Melander et al., 2010; Larsdotter et al., 2011; Nemoto et al., 2004). Något som däremot inte varit tydligt i en svensk kontext tidigare

gällande transpersoner och sexarbete är hur respondenterna pekade på ett kausalt samband mellan att inte kunna få ett *vanligt* jobb och därför började/fortsätter sexarbeta. Några uttryckte att det var på grund av att de inte fick ett *vanligt* jobb som de började sälja sexuella tjänster, medan andra hänvisar till diskriminering på den ordinarie arbetsmarknaden som en orsak till att fortsätta sexarbeta. Om än inte kopplat till sexarbete, så skrev jag tidigare om hur det under hösten 2014 i Sveriges Radio uppmärksammades hur transpersoner diskrimineras i arbetslivet. Det finns alltså inte bara inom transgruppen fördomar kring svårigheten att få ett *vanligt* jobb som transidentifierad – det blev även en nationell nyhet i november.

*D: jag vill ju bara lyfta fram att den bilden som finns om både sexarbetare och sexköpare i Sverige är helt skev, jag känner ju så himla många som jobbar med detta och ingen av dem känner sig utsatta, eller att det här är det enda sättet för dem att överleva dagen, ingen av dem som jobbar med det här som jag känner är missbrukare eller på nåt sätt utsatta i samhället, utan det är liksom ett medvetet val man har gjort och det som sker vid sexköp är att en person frivilligt köper en tjänst av en frivillig person [...] vi vill inte ses som offer eftersom det här är ingenting vi har blivit, utan det är någonting som vi har valt att göra*

Inget av narrativen innehåller berättelser om tvång. Däremot betonar flera av dem att börja med sexarbete var ett frivilligt och medvetet beslut från deras sida. De uttrycker en vilja att utforska sex, att tjäna mer pengar, att leva i den självupplevda könsidentiteten, att bli bekräftad och att de till skillnad från många andra icke-transsexuella är lite mer kinky. Respondenterna skapar på så sätt mening i sina erfarenheter av sexarbete genom berättelsen om agentskap och medvetna val och utmanar dominerande diskurser om sexarbete som kretsar kring binära konstruktioner av makt/maktlöshet, agent/struktur och frivillighet/tvång.

*F: jag har utsatts för väldigt mycket sexualisering och objektivering, och har gjort det utan att få något betalt, och inom sexarbete så var det som att jag tog den typen av stigmatisering och objektivering och fick betalt för det [...] min personliga erfarenhet är att jag kände att jag återtog nånting och det kändes ganska empowering, att få betalt för en objektivering, och det gjorde att jag också blev mindre paranoid kring min egen kropp och att behöva skydda min egen kropp mot alla typer av objektiveringar*

Intervjupersonerna sätter ord på ett slags agenskap-process där de tar tillbaka objektifieringen av deras kroppar och tar betalt för det. Genom narrativen ifrågasätter de de dominerande berättelserna och skapar nya diskurser kring vad sexarbete är. Flera av dem uttrycker det som att de utnyttjar det förtryckande systemet och på det sättet får något tillbaka.

### *Säkrare sex*

Med den senaste tidens internationella forskning i åtanke, om att transkvinnor i sexarbete är en mycket stor riskgrupp gällande HIV och drog- och alkoholanvändning (Bianchi et al., 2013, Hoffmann, 2014; Operario et al., 2008a; Wilson et al., 2009), fick respondenterna frågan hur de tänker kring säkrare sex och bruk av rusmedel. Bland de sex intervjupersonerna berättade samtliga om kondom användning och regelbundna tester för både HIV och STI. Ett fåtal hade använt sig av alkohol och marijuana någon gång, men majoriteten valde bort dessa för att kunna bibehålla kontrollen över situationen och beskrev det som en säkerhetsstrategi. Två av respondenterna sade också att trots att efterfrågan på barebacking (penetrerande sex, vanligtvis analt, utan kondom) är stor var de inte beroende av den extra inkomsten det kunde ge att de skulle tacka ja. Därmed fanns inte många likheter med den internationella forskningen mer än att transpersoner som grupp, i jämförelse med resten av befolkningen, är mer utsatta för olika typer av diskriminering och har ett sämre allmänt hälsotillstånd.

Alla uttryckte att det är bra och relativt enkel tillgång till preventivmedel i Sverige, men väldigt varierande bemötande från personal i och med tester på HIV- och STI-kliniker.

*A: de ser på oss som om vi bara är horor du vet, nånting smutsigt, speciellt de lite äldre kvinnorna, de ser ner på oss lite mer, och det är något jag inte gillar med Sverige för jag kan inte ge blod, jag måste vänta ett år efter att ha haft sex med en man för att ge blod, och sedan, så träffar jag de här straighta männen, gifta killar, som vill att jag ska komma i deras mun du vet, och de är hetero så de kan ge blod, så på det sättet känner jag mig väldigt diskriminerad, för jag praktiserar säkrare sex och ingen kommer nånsin i min mun, det är inte rätt, det är säkert 65 % av de straighta männen som vill att jag ska komma i deras mun*

Flera av respondenterna vittnar om ett dåligt bemötande och säger därför att de ibland inte uppger att de säljer sex för det stigma som följer, och även att de möter en viss oförståelse inför det faktum att inte bara ciskvinnor säljer sexuella tjänster. Den strukturella och organisatoriska icke-platsen (Gagné et al., 2004) som intervjupersonen sätter ord på blir återigen aktuell. Här påverkar den dominerande diskursen om vem det är som säljer sex så pass att vissa av intervjupersonerna valde att inte testa sig och andra att inte berätta om erfarenheterna av sex mot ersättning.

Just i relation till frågan om kondomanvändning är det flera av intervjupersonerna som tar upp köparnas ensamhet och sökande efter närhet. I narrativen finns beskrivningar om hur de gifta männen älskar sina fruar, men inte får den närhet eller det sex de önskar – och därför till mångt och mycket efterfrågar både sex utan kondom och samtal. Genom dessa möten skapar respondenterna mening i sina erfarenheter och uttrycker både förståelse för köparna, men framför allt ett aktörskap där de själva sätter upp reglerna för det sexuella mötet.

Andra exempel på säkerhetsstrategier som framkommit under intervjuerna är hur platserna för de sexuella mötena är noga utvalda, att de nätverkar kring vilka köpare som är önskvärda respektive farliga och hur vissa valt att bara erbjuda tjänster via nätet och inte längre sälja på gatan - dels för att det är farligt men också för att de inte alltid orkar förklara och försvara sin transidentitet.

### *Mångsidiga erfarenheter*

Något som tre respondenter betonar är hur transsexuella står väldigt högt i ”sexarbetspyramiden”. Förklaringen säger de ligger i att männen efterfrågar kvinnliga kroppar med penis, och eftersom transkvinnor och shemales är relativt få kan de ta ett högre pris än exempelvis ciskvinnor som säljer sexuella tjänster. Flera av de intervjuade menar också att priset på sexuella tjänster generellt sett är högre i Sverige på grund av sexköpslagen. Eftersom den kriminaliserar köparen, gör den sexköp mer förbjudet och samtidigt åtråvärt. Köparna blir dessutom mer beroende av att behandla sexarbetare bättre och med respekt för att de inte ska överlämna dem till polisen. Rädslan för att åka fast i Sverige gör att köparna behandlar dem bättre och inte som objekt eller kroppar att utnyttja, menar de som också har erfarenheter av att sälja sex utomlands.

Erfarenheterna är dock individuella och skiljer sig åt från person till person. I narrativen går det att hitta upplevelser av frivillighet och tvång på samma gång.

*@transiarkatet: [...] Som jag nämnde i förra inlägget ville många få förnedra mig under akten. Att jag var trans togs som ett medel till detta. Många var också helt säkra på att jag givetvis älskade BDSM, för de "visste" minsann att transpersoner gillar udda sex. De frågade sällan i förväg utan frågan om dominanssex kom när vi redan var nakna. Ibland kom ingen fråga alls utan personen bara utgick ifrån att denne hade rätt att ha vilket sex som helst, jag var ju betald. Just detta är nog det jag ser som den absolut största risken med att sälja sex. Alla de som anser att ett sexköp betyder att den som säljer ger upp alla rättigheter att ha en åsikt om vad för sex det blir. Jag upplevde iaf att det var i mötet med dessa personer som övergreppen skedde. (2014-10-01)*

Majoriteten av respondenterna har någon gång varit med om våld eller något som kan klassas som ett övergrepp i samband med att sälja sex. De berättar om dåliga och tråkiga erfarenheter, men uttrycker det som olyckliga omständigheter och att de nu tänker mer kring säkerhet.

*F: och så den här besattheten kring om en var lycklig eller inte när en sexarbetade, jag känner såhär, jag hade en del dåliga erfarenheter och jag hade en del positiva erfarenheter så var det, och så är det för de flesta människor jag känner, en del trivdes bättre än mig och en del trivdes sämre, men de flesta har nog lite blandade erfarenheter*

Personen i citatet ovan jämför med att ingen frågar människor om de är lyckliga i andra yrkeskategorier och menar att om sexarbetare uttrycker negativa åsikter om delar av sitt jobb så är det som att allt är förstört, de får en störd syn på sexualitet och framför allt på den feminina sexualiteten och kan inte längre ta beslut kring sin egen sexualitet. Här finns en *historia i nuet* på det vis att flera av respondenterna berättar om dåliga erfarenheter i sexarbetet, men samtidigt tar makten över att själva definiera händelsen och hur det påverkat dem. De lägger den upplevelsen bland många andra och utmanar dominerande berättelser om hur sådana erfarenheter påverkar sexarbetare.

Hos några respondenter går det också att förnimma en viss ensamhet och trötthet på att sexarbeta. En person säger att en stor nackdel med att sälja sexuella tjänster är att hen förlorar hoppet om män och att hen sett så många kukar att det i längden inte finns så mycket upphetsande kvar med det. Hen uttrycker det som att äta glass varje dag - det är fortfarande gott men inte lika spännande. En annan intervjuperson, som bor i en mindre ort i Sverige, säger även att hen tröttnat något för det är så många köpare som inte dyker upp och att det är svårt att konkurrera med yngre transpersoner som säljer sex. Gemensamt för flera av respondenterna är en viss ensamhet i att inte kunna dela sina erfarenheter av att sälja sex med sin omgivning, en önskan om att jobba med något mer ”lagligt” och att slippa resa runt så mycket.

### *Utgångar ur sexarbete*

Av de sex respondenterna är det två som tydligt säger att de inte vill fortsätta med sexarbete om några år. Den ena för att hon ska genomgå könskorrigering kirurgi och efter det inte vill använda sin nya vagina, och den andra för att hen tröttnat och drömmer om att starta upp en affärsverksamhet som anställer shemales och transpersoner. Övriga intervjupersoner är tveksamma, och den som redan slutat sälja sex kan som tidigare nämnts tänka sig att göra det igen under mer organiserade former. Ett återkommande tema i talet om att sluta sälja sex är dock att åldern är en faktor. Många påpekar detta och menar att ju äldre de blir desto svårare blir det att konkurrera med andra, och att det inte heller går att ta samma pris i längden.

Respondenternas narrativ innehåller berättelser om både makt och motstånd, erfarenheter av både utsatthet och agentskap och både fördelar och nackdelar med sexarbetet. I berättelserna finns också en viss ambivalens i att å ena sidan uttrycka att flera av dem skulle vilja ha *vanliga* jobb, å andra sidan att de samtidigt beskriver en tydlig diskriminering på den ordinarie arbetsmarknaden så att de inte skulle kunna få ett. Att vara diskriminerad på arbetsmarknaden uppgavs som en anledning, men även yttre tvingande omständighet, att börja med sexarbete. Flera uttrycker att det kanske inte är drömjobbet, men att det framför allt handlar om pengar som alla andra jobb. Genom att aktivt ta beslutet att börja och fortsätta sälja sexuella tjänster konstruerar de genom narrativen mening i sina erfarenheter och skapar nya berättelser om transpersoner i sexarbete.

Det blir återigen en slags *historia i nuet* där berättelser om egenmakt och agentskap producerar nya sanningar om sexarbete i relation till dominerande diskurser kring ämnet. Det som kommer fram i respondenternas narrativ, och liksom jag visade på i inledningen, är att transpersoner inte har en självklar plats i sexarbetsdiskursen. Det finns inte tillräckligt med forskning om transpersoner med erfarenheter av sexarbete i en svensk kontext och det är som att diskursen är förbehållen framför allt ciskvinnor och berättelser om antingen makt eller maktlöshet, frivillighet eller tvång osv. Det tycks finnas en ständigt närvarande dominerande historia att förhålla sig till och utgå ifrån. Det kan på ett sätt vara begränsande, men möjliggörandet ligger i hur intervjupersonerna skapar nya sanningar och diskurser genom att utmana och göra om dessa berättelser med sig själva som huvudpersoner.

## **6. SAMMANFATTANDE DISKUSSION**

Syftet med uppsatsen var att genom intervjuer undersöka hur transpersoner med erfarenheter av att sälja sexuella tjänster upplever och beskriver sin situation i Sverige, och hur deras narrativ möjliggörs/begränsas av dominerande diskurser om sexarbete. Eftersom de övergripande faktorerna är det specifika i att vara transidentifierad och ha erfarenheter av sex mot ersättning kommer utgångspunkten även här att vara de två större rubriker som låg till grund för intervjuguiden; att vara transperson och att ha erfarenheter av sexarbete.

Kapitlet kommer att sammanfatta de viktigaste delarna av resultaten och avslutas med mina egna reflektioner och framtida forskning.

### **6.1 Att vara transperson**

För att kunna sammanfatta det specifika i att vara transperson med erfarenheter av sexarbete vill jag först börja med det generella i att vara transidentifierad.

Uppsatsens empiriska material består av intervjuer med sex transpersoner som på olika sätt har erfarenheter av sex mot ersättning. Mycket av det som framkommer i respondenternas berättelser finns att hitta i tidigare forskning; hos flera en dålig psykisk hälsa eller depression under tonåren (Roth et al., 2006;

Ungdomsstyrelsen, 2010), diskriminering och trakasserier på grund av

könsöverskridande identitet eller uttryck, ett lågt förtroende för myndigheter och samhällliga instanser (Larsdotter et al., 2011; Statens Folkhälsoinstitut, 2005), och för några av intervjupersonerna ingen eller dålig kontakt med familjen, som enligt tidigare studier kan ha en påverkan för den egna motståndskraften och möjligheten att själv påverka sin situation (Bith-Melander et al., 2010; Bockting, 2008; Stieglitz, 2010).

Respondenterna identifierar sig alla som transpersoner med feminina uttryck och majoriteten av dem definierar sig också som bögar eller att de endast attraheras av män utan att nödvändigtvis sätta någon etikett på attraktionen. Den diskriminering respondenterna berättar om handlar också framför allt om just kropp och genus, och omvärldens svårigheter i att acceptera och förstå icke-binära könsuttryck. Flera tidigare nämnda forskare har även visat på det förväntade sambandet mellan kön och heterosexualitet (Butler, 1993;2005; Rosenberg, Schilt & Westbrook, 2009), vilket respondenterna genom dessa narrativ och blotta existens ifrågasätter.

Jag har använt mig av genealogisk metod vilket innebär att genom narrativen undersöka hur diskurser möjliggörs, samspelar och producerar nya sanningar (Hulusjö, 2013). Det handlar om att hitta *historien i nuet*, hur makt och kunskap samspelar, och att försöka förstå hur vissa berättelser framträder som mer dominanta än andra (Tamboukou, 2013). Genom intervjupersonernas berättelser om olika transidentiteter, kroppar och begär – som utmanar dominerande diskurser om hur kön, genus och attraktion hänger ihop, som bryter mot ett reproducerande av heteronormativiteten, som ifrågasätter dominerande berättelser om innebörden av att vara transidentifierad – etablerar de nya sanningar kring transpersoners kroppar och identiteter. Respondenterna skapar alltså nya diskurser kring kroppar kopplat till olika sexuella identiteter och visar på en mer komplex relation mellan kön, genus och sexualitet.

## **6. 2 Att ha erfarenheter av sexarbete**

Fokus ligger på att undersöka hur respondenterna genom sina berättelser skapar mening i sina erfarenheter av sexarbete och visa på en mångfald och komplexitet i dessa.

Som jag påpekade i inledningen finns relativt lite forskning på just detta område med tanke på att den senaste tidens studier visar på en överrepresentation av transpersoner i sexarbete i jämförelse med resten av befolkningen (Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009). Citaten från både @transiarkatet och respondenterna, liksom rapporten ”Osynliga, synliga aktörer” (Larsdotter et al., 2011), tyder också på en viss osynlighet i sexarbetsdebatten och i att inte få konstruera sina egna berättelser och erfarenheter av att sälja sexuella tjänster utan alltid förhålla sig till dominerande diskurser om ciskvinnor med prostitutionserfarenhet. Det är också en diskurs som till mångt och mycket innehåller binära konstruktioner av sexarbete i termer av makt/maktlöshet, frivillighet/tvång, agent/struktur, lycklig/olycklig osv. Genom ett sådant fokus på antingen makt eller maktlöshet osynliggörs både sexarbetets många sidor och komplexiteten i transpersoners erfarenheter.

Av intervjupersonerna är fem idag aktiva och säljer sexuella tjänster, varav fyra har det som huvudsaklig inkomst. Majoriteten av köparna är heterosexuella män, vilket återigen belyser det komplexa förhållandet mellan identitet, praktik och begär och utgör nya utmaningar för det STI- och HIV-preventiva arbetet.

Sett ur ett genealogiskt perspektiv ville jag undersöka hur respondenterna genom narrativen skapar mening i sina erfarenheter av sexarbete i relation till dominerande diskurser. Deras berättelser om vägen in i att sälja sexuella tjänster utmanade synen på sexarbete som antingen ett medvetet val eller ett resultat av tvingande omständigheter. Snarare innehöll intervjupersonernas narrativ historier om *både* frivillighet och tvingande yttre omständigheter.

Berättelserna om inträdet i sexarbete såg något olika ut för respondenterna, men i likhet med tidigare forskning anges ekonomisk ersättning, sexuellt utforskande och opportunistiska situationer (Abelsson & Hulusjö, 2009; Larsdotter et al., 2011; Svedin & Priebe, 2009; Ungdomsstyrelsen, 2009), och specifikt för transpersoner i sexarbete tycks vara vikten av att få den självupplevda könsidentiteten bekräftad, och att det är väldigt krävande ekonomiskt att leva som shemale (Bianchi et al., 2013; Garofalo et al., 2006; Bith-Melander et al., 2010; Larsdotter et al., 2011; Nemoto et al., 2004). Det gick däremot inte att hitta något samband mellan intervjupersonerna i min studie och den relativt omfattande

tidigare forskning om att transkvinnor i sexarbete är en högriskgrupp när det gäller drog- och alkohol användning, STI och HIV (Bianchi et al., 2013; Bockting, 2008; Garofalo et al., 2006; Herbst et al., 2008; Hoffmann, 2014; Nemoto et al., 2004).

Vad som inte framkommit tydligt i tidigare forskning är det orsakssamband som respondenterna indikerade på fanns mellan att inte kunna få ett *vanligt* jobb och därför började/fortsatte sexarbete. Det kan vara intressant att titta vidare på med tanke på de radioprogram jag presenterat tidigare som tog upp just diskrimineringen av transpersoner på den ordinarie arbetsmarknaden.

Genom att börja sälja sex vittnar respondenterna om hur de konstruerades som "sexarbetare" och därmed också i de berättelser om vem sexarbetaren är. De berättar om erfarenheter av dåligt bemötande på STI- och HIV-kliniker, på Socialtjänsten och hos Polisen och sammankopplar det med att omgivningens bild av sexarbetaren inte är en transperson. Det finns en viss dubbelhet här i deras narrativ; å ena sidan att bli behandlad och konstrueras som en sexarbetare utefter de dominerande diskurserna om vem det är, och å andra sidan osynliggöras och inte vara med i konstruktionen av dessa diskurser. Deras narrativ möjliggörs genom att berätta motberättelser som utmanar de dominerande föreställningarna om sexarbetare. Genom berättelser om agentskap, medvetna val och frihet etablerar de nya sanningar och skapar mening i sina erfarenheter av sexarbete.

Samtliga respondenter sätter i någon mån ord på att talet om sexarbete i Sverige är så laddat. Laddat med ord som skam, offer, utsatthet och en oförmåga att ta beslut över sin egen kropp. Återigen etablerar de nya sanningar genom att berätta motberättelser om frivillighet, njutning, ekonomisk trygghet och spänning. En av intervjupersonerna uttrycker exempelvis en slags empowerment-känsla i att efter att ha blivit objektifierad och sexualiserad tidigare utan att få betalt, kunde hen återta det genom sexarbetet.

Intervjupersonernas narrativ innehåller erfarenheter av diskriminering, hot och trakasserier *samtidigt* som de uttrycker frihet, bekräftelse, ekonomisk trygghet, empowerment-strategier och ett starkt agentskap. Respondenternas berättelser

utmanar dominerande diskurser om sexarbete och visar de motsättningar och den komplexitet erfarenheterna ofta rymmer.

## 6.1 Avslutande reflektioner och framtida forskning

Under arbetets gång har många intressanta områden kommit fram, men som på grund av uppsatsens begränsade omfattning inte diskuterats vidare här. Det hade exempelvis varit väldigt intressant att intervjua den grupp som möter transpersoner i sexarbete och höra hur deras bild ser ut. Eller att undersöka vem köparen är och hur de personerna ser på sexuell identitet, praktik och begär. Det hade också varit intressant att vidare fördjupa sig i om de riskfaktorer kopplade till transkvinnor i sexarbete som internationell forskning har hittat även går att finna i en svensk kontext? Mitt urval bestod trots allt bara av sex personer, men i vilket fall är det viktiga frågor för det HIV-preventiva arbetet. Ett tredje och sista område som jag hade velat fördjupa mig inom är intersektionalitet. I mitt material tyckte jag mig kunna urskilja vissa skillnader om vilka som hörs och talar i debatter och media, vilka som har ett så kallat kulturellt kapital och också vilka som hade ett sexualpolitiskt intresse.

Det har varit spännande och på många sätt givande att skriva den här uppsatsen för jag upplever att debatten om sexarbete i Sverige inte är så nyanserad som berättelserna i den här studien vittnar om och att det just nu inte finns plats för alla olika perspektiv under sexarbetsparaplyet. Respondenternas berättelser har gett mig en generell inblick i olika aspekter av sexarbete, och i synnerhet i dessa personers erfarenheter.

Jag vill avsluta med ett citat av en queer och icke-binär performance-artist som jag tycker är talande för de berättelser jag fått ta del av.

*They ask me if I feel like I was born in the wrong body.  
As if gender is that simple.  
As if my body is a pair of handcuffs chaining me to housewife,  
to mother, to woman.  
I am not trapped in my body.  
I am trapped in other people's perceptions of my body  
(@transiarkatet citerar Ollie Renee Schminkey, 2014-11-18)*

## REFERENSER

- Abelsson, J., & Hulusjö, A. (2008). *I sexualitetens gränstrakter - en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd som säljer och byter sexuella tjänster*. Göteborg: Göteborgs Stad, Social resursförvaltning.
- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer*: Stockholm: Natur och kultur.
- Bianchi, F. T., Reisen, C. A., Zea, M. C., Vidal-Ortiz, S., Gonzales, F. A., Betancourt, F., . . . Poppen, P. J. (2014). Sex work among men who have sex with men and transgender women in Bogotá. *Archives of Sexual Behavior*, 43(8), 1637-1650.
- Bith-Melander, P., Sheoran, B., Sheth, L., Bermudez, C., Drone, J., Wood, W., & Shchroeder, K. (2010). Understanding sociocultural and psychological factors affecting transgender people of color in San Francisco. *Journal of the association of nurses in AIDS care*, 21(3), 207-220.
- Bockting, W. O. (2008). Transgender identity and HIV: resilience in the face of stigma. *Focus*, 23(2), 1-4.
- Budge, S. L., Adelson, J. L., & Howard, K. A. S. (2013). Anxiety and depression in transgender individuals: The roles of transition status, loss, social support, and coping. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 81(3), 545-557.
- Burr, V. (2003). *Social constructivism*. New York: Routledge Publishing
- Butler, J. (1993). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. New York: Routledge.
- Butler, J. (2005). *Könet brinner! Texter i urval av Tiina Rosenberg*: Stockholm: Natur och Kultur.
- Clements-Nolle, K., Marx, R., Guzman, R., & Katz, M. (2001). HIV prevalence, risk behaviors, health care use, and mental health status of transgender persons: Implications for public health intervention. *American journal of public health*, 91(6), 915-921.
- Crooks, R., & Baur, K. (2011). *Our Sexuality*. Belmont: Wadsworth.
- Darj, F., & Nathorst-Böös, H. (2010). *Är du kille eller tjej? - En intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. RFSL Ungdom: Norra Skåne Offset.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken : för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Dhejne, C., Öberg, K., Arver, S., & Landén, M. (2014). An analysis of all applications for sex reassignment surgery in Sweden, 1960–2010: Prevalence, incidence, and regrets. *Archives of Sexual Behavior*, 43(8), 1535-1545.
- Elmerstig, E. (2012). Kropp och psyke i den sexuella upplevelsen. In L. Plantin & S.-A. Månsson (Eds.), *Sexualitetsstudier*. Lund: Studentlitteratur.
- Foucault, M. (2002). *Vetandets arkeologi* Lund: Arkiv förlag.
- Foucault, M. (2009). *Sexualitetens historia. Bd 1, Viljan att veta*. Göteborg: Daidalos.
- Gagné, P., Tewksbury, & McGaughey. (2004). Coming out and crossing over: Identity formation and Proclamation in a Transgender Community. In M. S. Kimmel & R. F. Plante (Eds.), *Sexualities. Identities, behaviors and society*. Oxford: University Press.
- Garofalo, R., Deleon, J., Osmer, E., Doll, M., & Harper, G. W. (2006). Overlooked, Misunderstood and at-Risk: Exploring the Lives and HIV Risk of Ethnic Minority Male-to-Female Transgender Youth. *Journal of adolescent health*, 38(3), 230-236.

- Gransell, L., & Hansen, H. (2009). *Lige og ulige? Homoseksuelle, biseksuelle og transkønnedes levevilkår*. København: Casa.
- Herbst, J. H., Jacobs, E. D., Finlayson, T. J., McKleroy, V. S., Neumann, M. S., & Crepaz, N. (2008). Estimating HIV prevalence and risk behaviors of transgender persons in the United States: A systematic review. *AIDS and behavior, 12*(1), 1-17.
- Hoffman, B. R. (2014). The interaction of drug use, sex work, and HIV among transgender women. *Substance use & misuse, 49*(8), 1049-1053. doi: 10.3109/10826084.2013.855787
- Hulusjö, A. (2013). *The multiplicities of prostitution experience. Narratives about power and resistance*. Malmö: Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö Högskola
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsdotter, S., Jonsson, J., & Gärdal, M. (2011). *Osynliga, synliga aktörer. Hbt-personer med erfarenhet av att sälja och/eller köpa sexuella tjänster*. Stockholm: RFSL.
- Malterud, K. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning - en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Nemoto, T., Operario, D., Keatley, J., Han, L., & Toho, S. (2004). HIV Risk Behaviors Among Male-to-Female Transgender Persons of Color in San Francisco. *American journal of public health, 94*(7), 1193-1199.
- Operario, D., Burton, J., Underhill, K., & Sevelius, J. (2008b). Men who have sex with transgender women: Challenges to category-based HIV prevention. *AIDS and behavior, 12*(1), 18-26.
- Operario, D., Soma, T., & Underhill, K. (2008a). Sex work and HIV status among transgender women: Systematic review and meta-analysis. *JAIDS Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes, 48*(1), 97-103.
- Regeringen. (2014). Sexköpslagen. Retrieved 2014-10-15, from <http://www.regeringen.se/sb/d/10793/a/116601>
- RFSL. (2013). Misstro - Om unga hbt-personers förtroende för olika samhällsinstanser och vad som behöver förändras.
- RFSL. (2014). Transpersoner - en del av hbt-samhället. Retrieved 2014-10-02, from <http://www.rfsl.se/?p=115>
- RFSL Ungdom. (2014). Att korrigera sitt kön. Retrieved 2014-10-16, from <http://transformering.se/korrigerig>
- Rose Alliance. (2014). Sexarbete är något man gör, inte något man är. Retrieved 2014-10-16, from [http://www.rosealliance.se/?page\\_id=5](http://www.rosealliance.se/?page_id=5)
- Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.
- Roth, N., Boström, G., & Nykvist, G. (2006). *Hälsa på lika villkor? Hälsa och livsvillkor bland hbt-personer*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut
- Rubin, G. (1984). Thinking Sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. In C. Vance (Ed.), *Pleasure and danger*. Boston: Routledge.
- Sausa, L. A., Keatley, J., & Operario, D. (2007). Perceived risks and benefits of sex work among transgender women of color in San Francisco. *Archives of Sexual Behavior, 36*(6), 768-777.
- Savin-Williams, R. C. (2005). *The new gay teenager*. Harvard: University Press.
- Schilt, K., & Westbrook, L. (2009). Doing Gender, Doing Heteronormativity, "Gender Normals", Transgender People and the Social Maintenance of Heterosexuality. *Gender & Society, 23*(4).

- Statens Folkhälsoinstitut. (2005). Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituation: Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer. Stockholm.
- Stieglitz, K. A. (2010). Development, risk, and resilience of transgender youth. *JANAC: Journal of the Association of Nurses in AIDS Care*, 21(3), 192-206.
- Svedin, C. G., & Priebe, G. (2009). Unga, sex och internet. In Ungdomsstyrelsen (Ed.), *Se mig! Unga om sex och Internet*. Stockholm: Fritzes.
- Tamboukou, M. (1999). Writing Genealogies: an exploration of Foucault's strategies for doing research. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 20(2), 201-217. doi: 10.1080/0159630990200202
- Tamboukou, M. (2013). A Foucauldian approach to narratives. In M. Andrews, C. Squire & M. Tamboukou (Eds.), *Doing narrative research*. London: Sage.
- Tamboukou, M., & Ball, S. (2003). Genealogy and ethnography: Fruitful encounters or dangerous liasons? In M. Tamboukou & S. Ball (Eds.), *Dangerous encounters: Genealogy and ethnography*. New York: Peter Lang.
- Transföreningen FPES. (2014). Om transpersoner. Retrieved 2014-10-02, from <http://fpes.se/transpersoner/>
- Ungdomsstyrelsen. (2009). Erfarenheter av sexuell exponering och sex mot ersättning. In Ungdomsstyrelsen (Ed.), *Se mig! Unga om sex och Internet*: Ungdomsstyrelsen.
- Ungdomsstyrelsen. (2010). *Hon hen han. En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- WHO. (2006). Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002. Genève: WHO.
- Wilson, E. C., Garofalo, R., Harris, R. D., Herrick, A., Martinez, M., Martinez, J., & Belzer, M. (2009). Transgender female youth and sex work: HIV risk and a comparison of life factors related to engagement in sex work. *AIDS and behavior*, 13(5), 902-913.

# **BILAGA 1**

## **Informationsbrev**

Hej!

Hanna Byström heter jag och är mastersstudent på Sexologiprogrammet på Malmö Högskola. Under hösten kommer jag att skriva min uppsats som handlar om transpersoner och deras erfarenheter av att sälja sex. Vi vet sedan tidigare forskning att transpersoner som grupp är utsatta både gällande den mentala och fysiska hälsan. Min förhoppning är att med hjälp av den här studien kunna göra deras röster hörda och på så sätt uppmärksamma gruppens utsatthet.

Jag skulle vilja göra 5-8 djupintervjuer för att få ett bra empiriskt material. Jag är intresserad av dina åsikter och upplevelser, men du väljer själv hur privat eller personlig du vill vara under intervjun. Du bestämmer om du vill ses i person eller göra intervjun via telefon, Skype eller liknande. Du kan i så fall kontakta mig via ett e-mail/Skype-alias eller skyddat telefonnummer som ytterligare bevarar din identitet. Som respondent är du anonym under hela processen även för mig och efter projektet är avslutat kommer allt material att förstöras.

Om du väljer att kontakta mig, tolkas det som att du samtycker till att delta i studien. Att medverka är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare förklaring!

Har du några ytterligare frågor om studien?

Kontakta gärna mig på tel.nr 0708-391782 eller [hanna.bystrom@gmail.com](mailto:hanna.bystrom@gmail.com), alternativt handledare Mariah Larsson på [mariah.larsson@mah.se](mailto:mariah.larsson@mah.se)

**Härmed tillfrågas Du om deltagande i studien**

## **BILAGA 2**

### **Intervjuguide**

#### **Bakgrund**

Ålder  
Transidentitet  
Familj  
Boende  
Hälsa  
Socialt nätverk  
Inkomstkälla

#### **Sexarbete**

Första kontakten med sexarbete – hur?  
Första erfarenheten, tankar, upplevelser  
Marknaden  
Sexarbete och relationer  
Hur upplevs andras fördomar och tankar om sexarbete?  
Riskhantering- och strategier  
Sårbarhet, erfarenheter av våld och hot  
Alkohol, droger, piller  
Lämna sexarbetet? – tankar och erfarenheter  
Möjligheter och svårigheter

#### **Stöd**

Upplevelse av samhälleligt stöd, organisationer, hälso- och sjukvård  
STI & HIV-testning  
Tillgång till preventivmedel  
Annat stöd  
Behov av stöd?

## **BILAGA 3**

### **Annonstext**

Delta i studie?

Under hösten genomförs en studie på Malmö högskola om transpersoner med erfarenheter av att sälja sex. Transpersoner är en utsatt grupp och syftet med studien är att göra deras röster hörda. Känner du någon som skulle kunna vara - eller är du själv - aktuell för studien och vill delta? Intervjuerna kommer att genomföras anonymt genom att de personer som vill tar kontakt med mig via ett skypealias, skyddat telefonnummer eller en e-postadress som inte går att identifiera. För mer information eller frågor kring projektet kontakta [hanna.bystrom@gmail.com](mailto:hanna.bystrom@gmail.com)